

Vapaa a Jatteliija

6
2004
2,5€

Jumalaton kulttuurilehti

***KHO: koulujen
pakkouskonto laitonta***

***Väinö Voipio -palkinto
Kari Enqvistille***

Uskonnot ja evoluutio

Äiti Teresan sirkushuvit

Sisältö 6/2004

Pääkirjoitus	2
<i>Janne Vainio</i>	
Dawkins ja uskonnon kehitysoppi	3
<i>Erkki Hartikainen</i>	
Tieto ja usko	4
<i>Janne Vainio</i>	
Vapaudet ja oikeudet	7
<i>Jori Mäntyselä</i>	
KHO uskonnottomien puolella	8
<i>Petri Karisma, STT:n raportti, KHO:n päätös</i>	
Enqvistille Väinö Voipio -palkinto	16
<i>Janne Vainio</i>	
Luettua	18
<i>Ateismin lyhyt historia, Pihkala-Valtaoja ym.</i>	
Äiti Teresan suuri huijaus	23
<i>Bill Cooke</i>	
Uutisia, keskustelua yms.	25

Kansikuvassa Sirpa Sarja ja Jouni Luukkainen osoittamassa mieltä uskonnottomien laillisten oikeuksien puolesta. Sirpa Sarjan lasten asemaa koskevasta KHO:n päätöksestä lisää tämän lehden sivuilla 8-15.

Vapaa-ajattelijat ovat saavuttaneet erään merkittävän voiton uskonnottomien oikeuksille. Korkein hallinto-oikeus on päättänyt, että koulujen pitää noudattaa lakia, jonka mukaan uskonnottomia ei voida vastoin tahtoaan pitää uskonopetuksessa.

Ennakkotapaus on merkittävä sikäli, että kouluviranomaisten päähän ei ole pätkähtänyt, että heidän valtuutensa olisi sidottu voimassa olevaan lakiin. Suomen viranomaiset eivät tiedetysti aiemminkaan ole ymmärtäneet toimivaltansa laillisia ehtoja ilman oikeuden päätöstä. Surkuhupaisaa on, etteivät myöskään alemmat oikeusasteet ole laista pahemmin välittäneet – ne kun mieltävät tehtävänänsä olevan alamaisten rankaisemisen silloin kun alamaisten ei tottele virkavallan oikkuja.

Uskonnottomien laillisten oikeuksien voitto antaa toki aiheen olettaa, että elämme sittenkin jonkinlaisessa oikeusvaltiossa. Olisi vain kaikkien osapuolen kannalta sujuvampaa, jos jopa viranomaisemme jonakin päivänä heräisivät tajuamaan tämän, niin että itsestäänselvistä asioista ei tarvitsisi joka käänteessä valittaa oikeuslaitosta. Mutta liikaahan se on kai vaadittu näiltä yhteiskunnan hyväntekijöiltä.

Uskonnottomien oikeuksien lisäksi käsittelemme tässä numerossa myös keskustelua uskonnon alkuperästä. Uskontoja on usein pyritty selittämään ihmisyyttä koossapitävinä hyödyllisinä fiktioina – mutta vaikka tämä selitys pitäisikin paikkansa, sillä on hankalaa perustella sitä, miksi minulle yksilönä olisi edullista uskoa sellaiseen mitä en pidä tosiasiatietona. Käytännön kokemus osoittaa, että vaikka ihmisyyttä useinkin pysyvät koossa jakamalla jonkin järjenvastaisen laumamielipiteen, kunkin yksittäisen yksilön oman edun mukaista on silti käyttää järkeä, vaikkeivät muut käyttäisi.

Olisi säädytöntä altruismia uhrautua uskomaan järjenvastaisiin ja itseä haittaaviin käsityksiin vain siksi, että jonkin yhteisön koossapysyminen vaatii sitä.

Janne Vainio

Uskonnot ja kehitysoppi

Eläimiin on luonnollisen valinnan seurauksena jäänyt pääasiassa niitä ominaisuuksia, joista niille on hyötyä olemassaolon taistelussa selviämässä. Muutenkin eläimet yleensä säästävät voimavaroja. **Richard Dawkins** (kuva oik.) pohtii *Free Inquiry* -lehden numeroissa 3/2004 ja 4/2004 syitä siihen suunnattomaan voimavarojen tuhlaukseen, jota ihmisen uskonnot edustavat. ■

Ihmiset ovat rakentaneet uskontojen vaikutuksesta valtavan määrän kirkkoja, pyramideja ja muita rakennelmia, joista ei kehitysopin näkökulmasta ole mitään hyötyä. Miljoonat ihmiset ovat kuolleet uskonsodissa ja uskonnollisissa vainoissa. Uskontojen vaikutuksesta ihmiset ovat kieltäytyneet sukupuolisuhteista ja alistuneet luostareiden ja muiden uskonnollisten laitosten luonnottomalta tuntuvaan elämään.

Nämä ovat miettimisen arvoisia asioita siksi, että uskontotoja on ilmeisesti ollut aina ja kaikissa kulttuureissa. Tämä ei merkitse sitä, ettei ateisteja olisi ollut olemassa. Eri uskonnot ovat erilaisia kuten eri kielet, mutta uskontoja on kaikkialla.

Dawkins pohtii erilaisia uskonnoille ehdotettuja kehitysopillisia selityksiä ja toteaa ne toteennäyttämättömiksi. Uskonnoista ei ole edes ns. plasebovaikutuksen aiheuttajiksi. Tarkempaa tietoa plasebovaikutuksesta löydät esimerkiksi osoitteesta <http://www.skepsis.fi/ihmeellinen/plasebo.html>

Dawkins torjuu myös ajatuksen, että jokinlainen "jumalakeskus" ihmisen aivoissa selittäisi jotain. Jos sellainen olisi olemassa, miksi se olisi olemassa? Ihmisen lähisukulaisilla ei sellaista ole.

Dawkinsin mielestä tähän asti asetetut kysymykset ovat väärä. Jotta ymmärtäisiin oikeiden kysymysten luonne, Dawkins ottaa esimerkiksi sen vaikeasti selitettävän ilmiön, että hyönteiset pyörivät tullen ympärillä ja lentävät kohti omaa kuolemaansa.

Selitys tähän ilmiöön on, että menneinä aikoina ihmisten tekemiä tulia ei ole ollut

hyönteisiä harhauttamassa. Hyönteiset ovat lentäneet yöllä johonkin suuntaan käyttäen suunnistusvälineinä kaukana olevia valoja kuten kuuta ja tähtiä. Saman suunnistusmenetelmän soveltaminen lähellä olevaan kohteeseen aiheuttaa sen, että

hyönteinen lentää (logaritmisesti) spiraalin (kierteen) muotoista rataa, ja jos kohde on tuli, hyönteinen tuhoutuu.

Hyönteisen tuhoon johtava käyttäytyminen on uusissa olosuhteissa ilmevä sivuvaikutus sellaisesta käyttäytymisestä, joka on normaaliolosuhteissa aivan järkevää.

Dawkinsin mielestä uskonnot ovat tällaisia haitallisia sivuvaikutuksia, joilla ei ole kehitysopin näkökulmasta mitään merkitystä.

*Free Inquiry*n numerossa 5/2004 muutamit kirjoittajat esittävät Dawkinsille vastaväitteitä. Vastaväittäjät ovat Dawkinsin kanssa pääasiassa samaa mieltä siitä, että uskonnot ovat kehitysopin kannalta merkityksettömiä sivuvaikutuksia, mutta he eivät ole Dawkinsin kanssa täysin samaa mieltä siitä, minkä ilmiön sivuvaikutuksia uskonnot ovat.

Jotta tästä asiasta syntyisi keskustelua myös Vapaa Ajattelijassa, esitän seuraavassa sekä Dawkinsin näkemyksen että muutamia vastaväitteitä. Tässä yhteydessä on syytä mainita, että Dawkins esittää käsityksensä vain eräänä mahdollisena oletuksena.

Toisin kuin melkein kaikki muut eläimet, ihmiset välittävät kasaantuvaa kokemustietoa sukupolvelta toiselle. On ainakin lapsille (luultavasti myös aikuisille) eduksi, jos he tottelevat (suuremmin kyselemättä) kieltoa uida vedessä, jossa on krokotiileja. Luonnollisen valinnan tuloksena ihmislapsen aivot ovat kehittyneet sellaisiksi, että ne oppivat kielen, ja ihmislapset luottavat aikuisten

antamaan informaatioon. Eri alueilla ihmiset siirtävät jälkeläisilleen erilaisia kieliä ja erilaisia uskontoja.

Dawkinsin mukaan uskonnoilla ei ole yksilöille tai yhteisöille mitään arvoa olemassaolon taistelun näkökulmasta vaan uskonnot ovat haitallisia sivuvaikutuksia aivan samaan tapaan kuin hyönteisten lentäminen tuleen.

Anthony C. Lunn sanoo, että ilmiö on hänen mielestään paljon monimutkaisempi kuin Dawkins olettaa. Eräänä omana selityksenään hän esittää, että ihmisellä on luonnonvalinnan ansiosta kehittynyt kyky etsiä ilmiöiden syitä ja uskontojen

näennäisselitykset ovat tämän ominaisuuden sivuvaikutuksia.

Omasta puolestani voisin lisätä tähän, että mielestäni ihmisten kyky ja heille annetut keinot todellisten syiden erottamiseen kuvitelluista ovat puutteellisia. Esimerkiksi vastauksen kysymykseen elämän tarkoituksesta saa tässä maassa esitettyä vain kerran sadassa vuodessa ja vain tällaisessa pikulehdessä. Kun Ylipistolehti kyseli Helsingin yliopiston professoreilta vastausta kysymykseen elämän tarkoituksesta, kaikki vastaukset olivat ilmiselvästi väriä.

Erkki Hartikainen

Tieto ja usko

Janne Vainio

Uskonto ei aina ole ollut uskon asia. Siellä, missä jonkin tietyn uskonnon asema on kiistaton, se on esitetty oikeana tietona todellisuudesta. Näin oli esimerkiksi katolisen kirkon valtakaudella, jolloin tieteen oli sopeuduttava jumaluusopillisiin reunaehtoihin. Mahdollisuus puhua uskonnoista jonakin muuna kuin tietona on muodostunut vasta siellä, missä tietyn uskonnon asema on tullut haastetuksi. Tämä voi kyseenalaistaa sen oletuksen, että uskomukset olisivat muodostuneet hyödyllisenä evoluutiotekijänä.

Uskomuksia erillisenä kategoriana ei välttämättä ole ollut ennen uuden ajan alkua. Sen sijaan oli sellaisia käsityksiä, joiden oletettiin olevan erehtymätöntä tietoa, jota mitkään uudet havainnot eivät voineet kumota. Keskiajalla kirkko julisti edustavansa muuttumatonta tietoa luonnon todellisuudesta – vastakohtana vaihtelevalle taikauskolle, joka oli ominaista niille joilta puuttui erehtymätön tieto ainoasta jumalasta. Kirjoituksettomissa kulttuureissa puolestaan ei tehty käsitteellistä eroa sen välillä, mikä osa maailmankuvasta perustui sepitteisiin ja mikä luonnon havaintoihin.

”Uskotko sinä luonnonhenkiin?” olisi voinut joskus olla yhtä outona pidetty kysymys kuin jos tänä päivänä kysyisi, uskomeko painovoimaan. Luonnonhenkien palvojat eivät välttämättä ajatelleet ”uskovansa” sateiden ja tuulten jumaliin yhtään sen kummemmin kuin me ajattelemme, että säähavaintoihin luottaminen olisi uskon asia. Molemmissa tapauksissa tieto säästä on epävarmaa, mutta se perustuu kuitenkin sellaisiin käsityksiin maailmassa vaikuttavista seikoista, joita *pidetään tietona* ja joita sen vuoksi ei ymmärretä uskonvaraisina.

Tieteelliselle tiedolle on ominaista epävarmuus, koska tietoa maailmasta saadaan vain sellaisilla menetelmillä, joissa tutkimustuloksia ei voida etukäteen ennustaa. Tiedossa pitäytyminen uskomuksien sijasta merkitsee valmiutta hyväksyä, että uudet havainnot saattavat kumota sen, mitä aikaisemmin oletettiin todeksi. Käsitys tieteen itsekorjaavuudesta on kuitenkin melko uusi keksintö, jota ennen ei ollut mahdollista tehdä eroa tiedon ja uskon välillä.

Uskonnon sijasta voitaisiin käyttää sanaa *tiedonto* kuvaamaan sellaista maailmankäsitystä, joka ei siihen uskovien mielestä ole uskon asia. Kristinusko oli tiedonnon asemassa keskiajalla, mutta luonnontieteitten renessanssi sekä valistusajan raamatukritiikki muuttivat sen nykyisin ymmärretyllä tavalla *uskonnoksi*, johon uskottiin tie-

dosta riippumatta. Vasta silloin, kun luonnontiede saavutti tiedonnon aseman, uskonnoista tuli vakaumuksia muiden joukossa.

Pyhiä kuvitelmiä

Kaikki uskonnot eivät ole samalla tavoin uskomuskeskeisiä siinä mielessä, että uskomista niiden sisältämiin kertomuksiin pidettäisiin ratkaisevana kysymyksenä. Ero satujen maailman ja todellisuuden välillä ei ole johdonmukaisesti eriytynyt kirjoituksettomissa kulttuureissa; suomalaisessa muinaisuskossa ei ole sellaista dokumentoitua opinkappaletta, jonka mukaan Ukko-jumalan olemassaoloon tai Väinämöisen historiallisuuteen pitäisi uskoa.

Uskonnoille yhteistä ei ole niinkään usko yliluonnollisten ilmiöiden olemassaoloon, vaan eläminen kuvitteellisten ilmiöiden maailmassa. Yliluonnollisten ilmiöiden olemassaoloon ei kaikissa uskonnoissa vaadita ottamaan uskomuksellisesti mitään erityistä kantaa, mutta kuvittelumaailmaa pidetään kokemuksellisesti keskeisempänä elämän tarkoituksen toteutumiseksi kuin sellaista todellisuutta, joka luonnontieteen havaintojen mukaan on totta.

Esimerkiksi shamanismissa ei ole ratkaisevaa usko luonnonhenkien olemassaoloon, vaan sen sijaan ratkaisevana pidetään kykyä kommunikoida näiden oletettujen luonnonhenkien kanssa niiden ilmaantuessa esimerkiksi unessa. Shamanistisessa maailmankuvassa ei ole selvää jakoa unen ja valveilalolon välillä; ero todellisen ja kuvitteellisen välillä on häilyvä samalla tavoin kuin postmodernissa filosofiassa, jonka mukaan tieto on kertomus muiden joukossa. Tiedon ja mieltä muokkaavan *teknologian* välillä ei osata tehdä valistuneen järjen mukaista eroa, vaan ne mielletään samana asiana.

Myös vanhoissa kirjauskonnoissa (esim. Intian uskonnot) puhutaan jostakin muusta kuin uskomuksista, kun viitataan uskonnonharjoitukseen. *Saddha* terminä viittaa palvonnalliseen

mielentilaan, vaikka se usein käännetään sanalla usko (vrt. *sadhu*).

Rukoileminen ei ole sama asia kuin rukouksien kohteen olettaminen olemassa-olevaksi; on täysin mahdollista laulaa virsiä ajattelematta, että kukaan kuulee. Kristinuskossa on opillisesti keskeinen kysymys, *uskooko* rukouksien lukija jumalan kuuntelevan rukouksiaan vai ei ja onko hänen uskonsa aitoa vai ei, mutta esimerkiksi mantrojen luvussa keskeistä on sen sijaan rituaalinen harjoittaminen, jota ei ajatuksellisesti tulkita.

Intialaiset uskonnot ovat harjoituskeskeisiä siinä missä kristinusko on korostuneesti uskomuskeskeistä – ja tämä pätee myös palvonnallisissa harjoituksissa (*bhakti yoga*) eikä ainoastaan niissä joogan lajeissa, joita länsimaissa on markkinoitu psykisenä tai fyysisenä voimisteluna. Hartaudellinen mielentila (*saddha*) ei ole tiettyjen väitteiden käsitteellistä olettamista tosiksi tai epätosiksi, vaan sellainen mielentila liittyy itse rituaaliin, joka toimii käsitteellisestä ajattelusta riippumatta.

Voidaankin pitää ongelmallisena, että länsimaissa on pyritty erottamaan esimerkiksi jooga tai meditaatio ”puhtaana harjoituksena” siitä, mikä näissä harjoituksissa on palvonnallisessa mielessä uskonnollista. Palvonnallisen mielentilan rituaalinen ilmaisu on lähes kaikissa joogaopeissa käsitetty yhtä oleellisena osana harjoituksen teknisiä *menetelmiä* kuin se, että mieltä keskitetään tiettyyn pisteeseen tai ruumista taivutetaan tiettyihin asentoihin.

Joogaoppeja voidaan pitää uskonnollisena mielenmuokkauksena, mutta niissä tunnustetaan usein ainakin rivien välistä se ateistien tietämä tosiasia, että uskonto on luonteeltaan *mielen teknologiaa* enemmän kuin sellaista tietoa, jota emme muutoin tietäisi. Filosofisesti esimerkiksi kristinusko ja buddhalaisuus suhteutuvat opinkappaleitensa asemaan hyvin vastakkaisesti. Raamatun mukaan ”alussa oli sana” ja sanan oletetaan olevan kirjaimellisesti totta. Buddhalaisuuden ka-

Zenmestari Hui-neng (638-713 jaa) repimässä Timanttisutraa (vesiväri työ: Liang K'ai, 12. vuosisata). Timanttisutran erään jakeen mukaan *buddhan oppi on hylättävä muiden oppien tavoin*.

nonisissa kirjoituksissa väitetään opinkappaleiden olevan tiedon sijasta teknisiä menetelmiä, joita toistamalla on mahdollista aikaansaada tietty mystinen kokemus, jonka näkökulmasta kyseiset opinkappaleet ovat pohjimmiltaan virheellisiä.

Buddhalaisuus ei silti eroa muista kirjauskonnoista siinä, että se väittää omaavansa jotakin sellaista tietoa, jota luonnontiede ei voi tavoittaa. Perususkomus on usko siihen, että oletettu valaistumiskokemus johtaa todellisuuden tuntemiseen paremmin kuin tieteelliset menetelmät – mutta kaikkia muita opinkappaleita saatetaan periaatteessa arvioida *pyhänä kuvitelmina*, joiden tehtävänä on 'huijaamalla' aikaansaada mystiselle kokemukselle otollinen mielentila.

Hyödylliset itsepetokset?

Miten on mahdollista elää kuvitelmissa ja myöntää kuvitelmien olevan vailla lopullista todellisuuspohjaa? Todennäköinen vastaus on, että kuvitelmat ovat harvoin muutenkaan loogisia. Ihmismieli on valmis kestämään harkittua ja valikoivaa epäloogisuutta; jollei näin olisi, myöskään maalliseen tekopyhyyteen pohjautuvat (usein hyvin taitavat ja hienostuneet) itsepetokset eivät olisi olleet ihmislajille mahdollisia.

Oletusta, että ihminen tarvitsee selviytyäkseen hämärän peitossa olevia kuvitelmiä, on yritetty puolustaa humanistisella valistuneen järjen kielellä, jotta vakuuttuisimme siitä, että järkeen luottaminen ei aina ole viisasta. On usein väitetty, että ihmisyhteisöt eivät pysyisi koossa, jollei enemmistö omaksuisi vallitsevia käsityksiä itsepetoksellisesti. Enemmistö ei itse asiassa nykyisinkään tiedä, että maa kiertää aurinkoa, vaan ainoastaan uskoo niin.

Sovinnaiskäsityksien mielikuvapohjainen sisäistäminen on sopeutumismuotona paljon tehokkaampi kuin se, että ihmisyksilö arvioi vakaumustaan järjellisen päätelyprosessin kautta, joka usein johtaa yhteisöjen hajoamiseen. Järkeään 'väärinkäyttäneet' olisivat tämän selityksen mukaan vain kuolleet sukupuuttoon, koska eivät onnistuneet sisäistämään sosiaalisen menestyksen perusedellytyksiä tehokkaasti.

Uskonnollisen taipumuksen on esitetty syntyneen evoluutiossa mekanismina, jolla

lajiyksilöt sopeutuvat yhteisöön siten, että populaation eloonjäämisen edellytykset jatkuvat sukupolvesta toiseen. Kuitenkin sekä ihmis- että eläinyhteisöissä on runsaasti evidenssiä myös sellaisesta koko populaation eloonjäämisen ehdot nopeasti hävittävästä tuhoikäytyymisestä, joka aiheutuu nimenomaan siitä, että kukin lajiyksilö sopeutui joukkotoimintaan liian hyvin (sen sijaan että olisi käyttänyt järkeään).

Voidaan kiistanalaistaa, onko edes ollut olemassa sellaista "uskontoa", joka olisi menneinä vuosituhansina voinut palvella ihmislajin kehittymistä hyödyllisenä evoluutiotehtävänä – vai onko ollut vain nykyistä hatarampaan pohjaan perustuvia tapoja saada tietoa todellisuudesta. Nykyajan uskovaisten pyrkimykset puolustaa oppejaan järkipäätelmistä tukevat sellaista oletusta, että heidän eivät pohjimmiltaan pidä oppejaan uskomuksina, vaan kuvittelevat niiden olevan tietoa – ei ehkä varmaa tietoa, mutta sellaista, mikä on jollakin todennäköisyydellä totta.

Kristilliset jumalatodistukset ovat esimerkki siitä, että uskonto on pyrkinyt todistelemaan olevansa enemmän kuin koelma uskomuksia. Jos uskonto myöntäisi avoimesti olevansa uskonvaraista, mitään todistuksia ei tarvittaisi.

Tieteenhistorioitsijat ovatkin arvelleet, että jumalatodistuksia ryhdyttiin kehittämään, jotta keskiajan skolastisessa filosofiassa voitaisiin oikeuttaa luonnontieteellisen menetelmän käyttöönotto vaarantamatta uskonnon asemaa. Jos voitiin todistella, että tieteellisen tutkimuksen edellyttämä järkipäätely riittää osoittamaan uskonnon todeksi, silloin voitiin karsinoida luonnontiede sellaiselle alueelle, jossa siitä ei ollut vaaraa jumaluusopin asemalle.

Voidaankin kysyä, onko uskonnossa nykyisinkään kyse uskomuksista – vai onko kyse vain siitä, että joidenkin oletettujen "perusteiden" oletetaan olevan päteviä osoittamaan esimerkiksi jumalan olemassaolo todeksi. Jos kyse on vain huonosti esitetyistä perusteista, silloin uskontojen oppeja ei pitäisi arvioida vakaumuksina, vaan virheellisenä tietona – aivan kuten jollakulla saattaa olla virheellinen tieto, että maa on litteä ja seisoo pylvään päässä. ●

Vapaudet ja oikeudet

Vapaus ja oikeus ovat eri asioita.

Vapaus, kuten esimerkiksi uskonnonvapaus, on olemassa ilman että kukaan sitä antaa.

Valtiovalta voi suojella kansalaisen vapautta toisia ihmisiä vastaan, mutta valtio ei anna vapautta.

Oikeus, esimerkiksi oikeus sosiaaliturvaan tai koulutukseen, taas on jotain minkä valtiovalta nimenomaisesti antaa.

Uskonnonvapaus on esimerkiksi vapautta viettää ehtoollista, sananvapaus taas esimerkiksi vapautta painattaa lehtiä. Muita yleisesti lueteltuja vapauksia ovat mm. liikkumisvapaus ja elinkeinovapaus.

Valtiovaltan tehtäviin kuuluu suojella vapauksia. Käytännössä tämä tapahtuu väkivallan ja pakottamisen kieltävien lakien ja niiden noudattamista valvovien poliisien avulla. Jos joku estää muiden ehtoollisen vieton, tulee poliisi ja vie estäjän pois, ja myöhemmin oikeus määrää rangaistuksen.

Toisaalta valtiovalta voi myös rikkoa kansalaistensa vapauksia. Esimerkiksi Suomessa negatiivista uskonnonvapautta rikkoi ehtoollispakko vielä 1900-luvun alussa. Sananvapautta rikkoi ennakkosensuuri ennen itsenäisyyden aikaa ja tälläkin hetkellä sitä rikkoo jumalanpilkkalaki.

Suomenkin perustuslaki luettelee oikeuksia, mm. oikeuden koulutukseen ja oikeuden sosiaaliturvaan. Muualta laista löytyy lisää oikeuksia, esimerkiksi oikeus lasten päivähoidon ja oikeus saada uskonnon opetusta.

Oikeudet ovat aina jotain mitä nimenomaisesti annetaan, jotain mikä vaatii valtiolta toimia. Oikeus sosiaaliturvaan toteutuu vain, jos valtio antaa rahaa tarvitseville. Oikeus koulutukseen edellyttää, että valtio tuottaa tai ostaa koulutuspalveluita. Oikeuksien jakaminen on aina kompromissi - esimerkiksi sosiaaliturvalla ja

<http://www.uskonnonvapaus.fi> on nyt virallisesti avattu. WWW-sivusto on kirjaakiirollisempi palautteen vastaanottaja: sitä voidaan päivittää. Tutustu ja kerro kommentteja!

Sivustolle tarvitaan erityisesti parempi etusivun ulkoasu. Lisätietoa tarvitaan ainakin uskonnon ja ET:n opetuksesta sekä historiasta. Nyt esillä oleva juttu on yhteiskuntafilosofiaa. Tämä on käsitteellisyydessään ääripäätä, muiden kirjoitusten on tarkoitus käsitellä enemmän käytännöllisiä kysymyksiä.

Sivuston on tarkoitus olla laaja ja taustoitava, mutta siihen tarvitaan vielä paljon työtä. Tarkoitus olisi että jokaisesta asiasta on kerrottu lyhyesti myös historiallinen tausta ja mahdollisesti myös tietoa muiden maiden tilanteesta.

Pidempi kirjoitus sivun tarkoituksesta, sisällöstä, kävijämääristä ym. julkaistaan seuraavassa numerossa. ■

Jori Mäntyselä

koulutuksella on rajansa, koska valtiolla ei ole rajattomasti rahaa.

Takaako laki vapauden?

Suomessa on uskonnonvapaus ja uskonnonvapauslaki. Toisaalta meillä on myös vapaus kaivaa nenää, vaikka ei ole nenänkaivamisenvapauslakia. Tarvitseeko uskonnonvapaus siis uskonnonvapauslakia? Ei tarvitse, ja esimerkiksi USA:ssa sellaista paitsi ei ole, ei myöskään voida perustuslain vuoksi edes säätää.

Vapaus on, ellei sitä oteta pois. Näin on myös uskonnonvapauden suhteen: ellei raamattupainoja tuhota, synagogia polteta, ovelta ovelle -saarnaamista kielletä, uskonnollisia WWW-sivuja poisteta verkosta ja niin edelleen, vallitsee uskonnonvapaus. Siihen ei tarvita erillistä lakia.

Uskonnonvapaus ei ole oikeus, se on vapaus. Oikeuksia olisivat vaikkapa oikeus rakentaa temppleri valtion lahjoittamalla tiilillä tai oikeus saada valtiolta ehtoollisviiniä. Nimenä uskonnonvapauslaki hämärtää tätä perusasiaa.

Käsitteitä sekoittaa vielä yritys ottaa oikeus uskonnonopetukseen osaksi uskonnon-

vapautta. Oikeus uskonnon opetukseen on todellakin *oikeus*, jotain mikä toteutuakseen edellyttää valtion toimia. Uskonnonvapautteen kuuluu tietysti myös vapaus opettaa lapsilleen uskontonsa perusteet, mutta tämän ei tarvitse olla valtion tehtävä.

Aivan vastaavasti poliittinen vapaus ei tarkoita, että koulun pitää tarjota Kokoomuksen tai Keskustan aatteiden mukaista opetusta.

Edelläolevaa voidaan vielä korostaa kysymällä milloin erillinen vapauden turvaava laki on tarpeen. Tällainen tilanne on ainakin vankilassa, ja pienemmässä määrin esimerkiksi varusmiespalveluksen aikana. Vankeutta sääteleviin lakeihin onkin kirjoitettu pykälä, jonka mukaan vankien on mm. saatava osallistua hartaustilaisuuksiin.

Vapautta ei voi antaa, mutta se voidaan *antaa takaisin*. Vangilta on ensin viety vapaus, ja vasta sen jälkeen voidaan katsoa mitä vangille myönnetään.

Perustuslain tehtävä

Mitä sitten tarkoittaa uskonnonvapaus perustuslaissa? Sekin voitaisiin kumota, ja uskonnonvapaus jäisi jäljelle. Pykälälle on kuitenkin tarkoitus: se takaa uskonnonvapauden myös tulevaisuudessa.

Perustuslaki on *laki laeista*; se kertoo miten lakeja säädetään ja millaisia lakeja ei voi lainkaan säätää. Uskonnonvapaus perustuslaissa tarkoittaa yksinkertaisesti sitä, että Eduskunnan enemmistökään ei saa päättää lakia joka kieltää synagogien rakentamisen tai palauttaa ehtoollispakkoa.

Perustuslaki on kansalaisen suoja hallitsijaa vastaan. Demokratiassa se on suoja enemmistön mielivallalta. Perustuslaki on sopimus, jonka mukaan joitakin asioita ei saa määrätä edes enemmistön niin halutessa.

Tämä vuoksi perustuslaista sen sijaan ei pidä poistaa uskonnonvapautta käsittelevää pykälää, vaikka uskonnonvapauslaki kumottaisiinkin.

Jori Mäntysalo

Koulut rikkovat lakia uskonnon opetuksessa

Vapaa-ajattelijain liitto on arvostellut kuntia siitä, että uutta uskonnonvapauslakia ei ole pantu täytäntöön niiden lasten osalta, jotka olivat entuudestaan uskonnon opetuksessa. Korkein hallinto-oikeus on nyt ottanut saman kannan kuin liitto.

Uuden lain mukaan uskontokuntiin kuulumattomat ohjautuvat automaattisesti elämäkatsomustiedon opetukseen, kun aiemmin tätä piti erikseen anoa. Monet kunnat ovat tulkinneet tämän koskevan vain koulunsa aloittavia ja jatkaneet uskonnon opetusta koulunsa vanhan lain aikana aloittaneille.

KHO:n mukaan "toteamus status quon säilyttämisestä ei perustu lakiin varsinkaan, kun kyse on nimenomaan muuttuneista olosuhteista eli uudesta uskonnonvapauslaista."

Päätöksen taustalla on kiista kahden porilaisen oppilaan uskonnonopetuksesta. Äiti halusi siirtää uskontokuntiin kuulumattomat oppilaat elämäkatsomustiedon opetukseen ja isä säilyttää entisen uskonnon opetuksen. Porin koulutuslautakunnan mukaan siirtoa ei tehtäisi, kun huoltajat ovat erimielisiä.

KHO toteaa päätöksessään "Kyse on uskonnonvapaudesta, joka keskeisimmin kiteytyy siihen, ettei kukaan joudu osallistumaan uskonnon harjoittamiseen oman

Uskonnotonta lasta ei saa pakottaa uskontotunnille

Uskontokuntaan kuulumatonta lasta ei voi pakottaa osallistumaan koulun uskonnon-opetukseen, vaikka toinen vanhemmista sitä vaatisikin. Näin linjaa korkein hallinto-oikeus tuoreessa vuosikirjaratkaisussaan.

Porilainen nainen oli anonut 10- ja 12-vuotiaille lapsilleen elämäntutkimustiedon opetusta, koska lapset eivät kuuluneet mihinkään uskontokuntaan. Lasten koulun rehtori päätti, että koulu jatkaa uskonnon opettamista kyseisille lapsille, koska isä halusi lasten osallistuvan uskontotunneille. Vanhemmat ovat eronneet, mutta heillä on yhteishuoltajuus.

Äiti valitti asiasta Porin koulutuslautakuntaan, joka hylkäsi vaatimuksen elämäntutkimustiedon opettamisesta sillä perusteella, että huoltajat olivat asiasta erimielisiä. Turun hallinto-oikeus pysytti koulutuslautakunnan päätöksen.

KHO kumosi molemmat ratkaisut lainvastaisina. KHO tähdensi, että uskonnonvapauslain mukaan toinen huoltajista ei voi ilmoittaa uskonnottomia lapsiaan uskonnonopetukseen, jos toinen vanhempi sitä vastustaa. (STT 26.11.2004). ■

vakaumuksensa vastaisesti." ja jatkaa "Uskonnonvapauden periaatteen mukaista on, että kenenkään ei edes lähtökohtaisesti oleteta osallistuvan sellaiseen uskonnonopetukseen, joka ei vastaa henkilön omaa uskonnollista katsomusta." Päätös on tehty yksimielisesti. ●

KHO:n päätös kokonaisuudessaan on luettavissa Internetissä (www.kho.fi/paatokset/28926.htm); asian keskeisyyden ja ajankohtauuden vuoksi julkaisemme koko päätöksen ohessa seuraavilla sivuilla.

KHO:2004:99

Vuosikirjanumero KHO:2004:99

Antopäivä 25.11.2004

Taltionumero 3007

Diaarinumero 907/3/04

Äiti oli 28.8.2003 anonut yhteishuollossa oleville uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumattomille mutta koulunkäyntinsä aloitamisesta lähtien uskonnonopetukseen osallistuneille lapsilleen elämäntutkimustiedon opetusta, kun taas isä oli 20.8. ja 29.8.2003 päivätyillä kirjoituksilla ilmoittanut haluavansa lastensa osallistuvan edelleen uskonnonopetukseen. Koulutuslautakunta, jonka päätöksen hallinto-oikeus oli pysyttänyt, oli 28.10.2003 päättänyt olla hyväksymättä äidin vaatimusta elämäntutkimustiedon opetuksen järjestämisestä. Kun otettiin huomioon uskonnonvapauslain 3 §:n 2 momentti ja lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 5 §, toinen yhteishuollossa olleiden lasten huoltajista ei toisen huoltajan vastustessa ollut voinut pätevästi tehdä perusopetuslain 13 §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumattoman lapsen osallistumisesta uskonnonopetukseen. Korkein hallinto-oikeus kumosi tämän vuoksi hallinto-oikeuden ja koulutuslautakunnan päätökset.

Suomen perustuslaki 11 §, uskonnonvapauslaki 1 § 1 mom., 3 § 2 mom., ja 6 §, perusopetuslaki 13 § 1 mom. ja 5 mom., perusopetusasetus 5 § 1 mom., laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 5 § 1 mom.

Asian aikaisempi käsittely

A on 28.8.2003 kirjallisesti anonut vuonna 1992 ja 1994 syntyneille lapsilleen uskonnonopetuksen sijasta elämäntutkimustiedon opetusta sekä allekirjoittanut kiellon lastensa osallistumisesta uskonnon harjoittamiseen. Lasten isä B on

20.8.2003 ja 29.8.2003 päivätyillä kirjoituksilla ilmoittanut haluavansa lastensa edelleen osallistuvan uskonnonopetukseen sekä koulun mukana mahdollisiin uskonnollisiin tilaisuuksiin.

K:n koulun rehtori on 29.8.2003 päättänyt, että koulu jatkaa uskonnon opettamista kysymyksessä oleville lapsille, koska huoltajilla on yhteishuoltajuus ja isä B on kirjallisesti ilmoittanut haluavansa lastensa uskonnonopetuksen jatkuvan.

Porin kaupungin koulutuslautakunta on 28.10.2003 päättänyt olla hyväksymättä A:n vaatimusta elämäkatsomustiedon opetuksen järjestämisestä lapsilleen, koska huoltajat ovat asiasta erimielisiä.

A on vaatinut Turun hallinto-oikeudelle tekemässään valituksessa koulutuslautakunnan päätöksen kumoamista. Lisäksi hän on vaatinut, että lapsille myönnetään oikeus siirtyä seuraavalle vuosiluokalle avoimena olevasta kiistasta huolimatta.

Perusopetuslain 13 §:n 5 momentin mukaan uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomalle oppilaalle, joka ei osallistu uskonnonopetukseen, opetetaan elämäkatsomustietoa. Koska lapset eivät kuulu mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan, heidän perusoikeuksiaan rikotaan, jos heidät vastoin omaatuntoaan ja elämäkatsomustaan pakotetaan lukemaan uskontoa. Osallistuminen uskonnonopetukseen ei voi perustua vain toisen vanhemman tahtoon. Vanhempien välinen uskonnollinen erimielisyys ei saa vaikuttaa asian ratkaisuun.

Turun hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään jättänyt tutkimatta A:n vaatimuksen lasten seuraavalle vuosiluokalle siirtymisestä. Hallinto-oikeus on hylännyt valituksen.

Hallinto-oikeus on perustellut päätönsään seuraavasti:

Perusopetuksen järjestäjän tulee järjestää oppilaiden enemmistön uskonnon mukaista uskonnon opetusta. Oppilas, joka ei kuulu tähän uskonnolliseen yhdyskuntaan, voi huoltajan ilmoitettua asiasta perusopetuksen järjestäjälle osallistua mai-

nittuun uskonnonopetukseen. A ja B ovat eronneet, mutta he ovat Porin käräjäoikeuden 14.7.2000 tekemän päätöksen mukaan lastensa yhteishuoltajia. Päätöksessä ei ole määräyksiä huoltajien keskinäisestä tehtävänjaosta.

Lapset ovat osallistuneet uskonnon opetukseen aikaisempina lukuvuosina. A on lukuvuoden 2003-2004 alussa edellyttänyt, että lapsille opetetaan elämäkatsomustietoa. B on puolestaan ilmoittanut koulun rehtorille haluavansa, että lapset osallistuvat edelleen uskonnon opetukseen. Vaikka lasten huoltajat ovat olleet asiasta eri mieltä, rehtori on voinut näin ollen päättää, että lapset edelleen osallistuvat uskonnon opetukseen. Koulutuslautakunnan päätöksen muuttamiseen ei ole syytä.

Sovellettuina oikeusohjeina hallinto-oikeus on maininnut hallinto-oikeuslain 3 §:n, perusopetuslain 13 §:n sekä lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 5 §:n.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

A on valituksessaan vaatinut, että Turun hallinto-oikeuden, Porin kaupungin koulutuslautakunnan ja K:n koulun rehtorin päätökset kumotaan ja kysymyksessä olevilla lapsilla todetaan olevan mihinkään uskontokuntaan kuulumattomina vapaus ja oikeus jäädä pois uskonnonopetuksesta. Porin kaupungin koulutuslautakunta on lisäksi velvoitettava toteuttamaan elämäkatsomustiedon opetus lapsille A:n pyynnön mukaisesti. Päätökset ovat perustuslain 11 §:n, uskonnonvapauslain sekä perusopetuslain vastaisia ja rikkovat myös lapsen oikeuksista tehdyn yleissopimuksen 14 artiklaa.

Perustelut

Uskonnonvapauslain 6 §:n mukaan uskonnon opetuksesta säädetään erikseen. Uskonnon opetuksesta säädetään perusopetuslain 13 §:ssä. Uskonnonvapauslain sekä eräiden siihen liittyvien lakien esitöissä (HE 170/2002 vp) todetaan, että oppilaiden enemmistön mukaiseen uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumattomia ei enää erikseen vapautettaisi enemmistön uskonnon opetuk-

sesta, vaan yhdyskuntaan kuulumaton oppilas osallistuisi mainittuun opetukseen vain, jos hän siihen erikseen ilmoittautuu.

Turun hallinto-oikeus perustelee hylkäävää päätöstään muun muassa sillä, että kysymyksessä olevat lapset ovat aikaisempina lukuvuosina osallistuneet uskonnon opetukseen. Perustelut ovat kestävämpiä. Kumotun uskonnonvapauslain 8 §:n mukaan oppilain (huoltajan) piti erikseen hakea vapautusta uskonnon opetuksesta. Näin ei tässä tapauksessa ole tehty, eikä mitään velvollisuutta vapautuksen hakemiselle voida asettaakaan. A on aikanaan lapsensa kouluun ilmoittaessaan kertonut halustaan saada heidät elämäkatsomustiedon opetukseen. Uuden uskonnonvapauslain tultua voimaan vapautuksen hakemista koskeva säännös poistui ja oppilas voi osallistua uskonnon opetukseen vain, jos hän siihen erikseen ilmoittautuu.

Asiassa on riidatonta, että lapset eivät kuulu mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan. Uskontokuntaan kuulumattomalla lapsella ei ole velvollisuutta osallistua uskontotunnille. Oppivelvollisuus ei siten tule sovellettavaksi tällaisessa tilanteessa. Vuonna 1992 ja 1994 syntyneet lapset eivät ole ilmoittautuneet uskonnon opetukseen, ja heille tulee siten järjestää elämäkatsomustiedon opetusta.

Lasten toisena huoltajana toimiva isä on ilmoittanut koulun rehtorille, että hän haluaa lastensa edelleen osallistuvan uskonnon opetukseen. Lasten äiti taas on ilmoittanut haluavansa, että lapsille opetetaan elämäkatsomustietoa. Ottaen huomioon uskonnonvapauden sisältö toimivalta tällaisessa tilanteessa ei voi siirtyä koulun rehtorille siten kuin muiden aineiden kohdalla on tilanne.

Kyse on uskonnonvapaudesta, joka keskeisimmin kiteytyy siihen, ettei kukaan joudu osallistumaan uskonnon harjoittamiseen oman vakaumuksensa vastaisesti. Jos siis huoltajat ovat eri mieltä lastensa uskonnollisesta kasvatuksesta, on lähtökohdaksi otettava se, ettei pakotettua uskonnon opetusta pääse tapahtumaan.

Merkitystä asiassa on annettava sillekin, että lapset asuvat äitinsä luona, joka siis kantaa vastuun poikien jokapäiväisestä elä-

mästä ja on siten käytännössä suuremmissa vastuussa siitä, ettei ongelmia pääse syntymään. Lasten isä asuu eri paikkakunnalla, eikä hän ole käytännössä vastannut lasten koulunkäynnistä millään tavalla. Lapset ovat myös sen verran kehittyneitä, että heidän omalle kannalleen tulee antaa suuri painoarvo: he eivät halua osallistua uskonnonopetukseen.

Hallinto-oikeuden päätöksestä on havaittavissa, ettei hallinto-oikeus ole ymmärtänyt uuden uskonnonvapauslain ja perusopetuslain sisältöä. Perusopetuslain 13 §:n mukaan uskontokuntaan kuulumattoman osallistuminen uskonnonopetukseen edellyttää kahta ehtoa:

1. huoltaja on ilmoittanut lapsensa opetukseen

2. lapsi myös tosiasiallisesti osallistuu opetukseen.

Tässä tapauksessa vain ensimmäinen ehto toteutuu ja sekin vain toisen huoltajan kohdalta. Lapset eivät kuitenkaan tosiasiallisesti ole osallistuneet opetukseen, joten asian tulisi jäädä tähän. Pojat voivat siis halutessaan mennä uskontotunnille, mutta velvollisuutta heillä ei siihen ole. Sen sijaan heillä on oikeus saada elämäkatsomustiedon opetusta. Kun uskonnonvapaus ja oppivelvollisuus joutuvat ristiriitaan, on siis valittava parhaiten perus- ja ihmisoikeudet turvaava tulkinta ja jätettävä puuttumatta asiaan.

Lapset ovat vaihtaneet koulua Porin kaupungin sisällä. Muutos on oikeudellisesti merkityksetön, koska koulutuslautakunnan ja koulutoimenjohtajan ratkaisut koskevat lapsia ja sitovat koulujen rehtoreita siitä riippumatta, missä kaupungin koulussa lapset ovat.

Selvitykset korkeimmassa hallinto-oikeudessa

Porin kaupungin koulutuslautakunta on valituksen johdosta antamassaan selityksessä muun ohella lausunut, että kun kysymyksessä olevat lapset on ilmoitettu kouluun, he ovat ryhtyneet opiskelemaan uskontoa siitä huolimatta, että he eivät kuuluneet mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan. Perusopetuslain 13 §:n mukaan lapsilla oli-

KHO:n päätös

si tällöin ollut oikeus myös ottaa opinto-ohjelmaansa uskonnon sijaan elämäntietomustieto. Tällaista ei tuossa yhteydessä esitetty. Porin kaupungin koulutoimi on koko ajan tarjonnut elämäntietomustiedon opetusta siihen oikeutetuille oppilaille.

Lukuvuoden 2003-2004 alusta A toisena lasten huoltajana on vaatinut, että lasten uskonnonopetus lopetetaan ja heille aloitetaan elämäntietomustiedon opetus. Toinen huoltaja B on ilmoittanut, että hän ei hyväksy opetettavan aineen muuttamista uskonnosta elämäntietomustiedoksi. Laissa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta todetaan, että lapsen huoltajat yhdessä vastaavat lapsen huoltoon kuuluvista tehtävistä ja tekevät yhdessä lasta koskevat päätökset. Tällainen on muun muassa uskonnonopetusta koskeva päätös.

Uuden uskonnonvapauslain esitöissä (HE 170/2002 vp) todetaan, että oppilaiden enemmistön mukaiseen uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumattomia ei enää erikseen vapautettaisi enemmistön uskonnon opetuksesta, vaan yhdyskuntaan kuulumaton oppilas osallistuisi mainittuun opetukseen vain, jos hän siihen erikseen ilmoittautuu. Opetushallituksen 6.6.2003 päivättyyn perusopetuslain muutoksen vaikutuksia uskonnon ja elämäntietomustiedon opetukseen sekä koulun toimintaan koskevaan tiedotteeseen 20/2003 liittyvässä muistiossa todetaan, että siirtymävaiheessa enemmistön uskonnon opetukseen osallistuvien muihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvien ei tarvitse enää erikseen ilmoittautua kyseiseen opetukseen. Tämän on Opetushallituksesta saadun tiedon mukaan tarkoitettu koskevan myös elämäntietomustiedon opetukseen oikeutettuja. Kysymyksessä olevien lasten uskonnon opetuksesta ei edellä sanotun johdosta suoritettu uutta kyselyä, vaan sen tuli jatkua, koska vanhemmat asiasta erimielisinä eivät yhdessä esittäneet muutosta.

B on valituksen johdosta antamassaan selityksessä muun ohella lausunut, että lapset on syntymänsä jälkeen kastettu ja he ovat koko varhaislapsuutensa olleet evankelis-luterilaisen seurakunnan jäseniä. A:n painostuksesta B erosi avioliiton aikana kirkosta ja samalla myös lapset siirtyivät kirjoille väestörekisteriin. Avioeron jälkeen B on jälleen liittynyt seurakunnan jäseneksi.

Kumpikin lapsi on koulunkäyntinsä alusta lukien osallistunut koulun uskonnonopetukseen. Lapset eivät ole millään tavoin eivätkä missään yhteydessä ilmaisseet vastustavansa uskonnonopetukseen osallistumista. Nämä seikat huomioon ottaen vanhempien tulee yhdessä tehdä päätökset yhteishuollossa olevien lasten kasvatuksen päälinjoista ja siten myös uskonnonopetuksesta. Jos tässä tilanteessa toinen vanhemmista vastustaa aiemman asiantilan muutosta, voimaan jää status quo eli muutosta ei synny, koska ei ole syntynyt yksimielistä päätöstäkään. Tämän periaatteen mukaan uskonnonopetusta jatketaan entiseen tapaan.

A on antanut vastaselityksen, jossa hän on muun ohella lausunut, että tapaukseen sovellettavista oikeuslähteistä ensisijaiset ovat uskonnonvapauslaki (453/2003) sekä sen 6 §:n viittauksen perusteella perusopetuslaki (628/1998) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Lisäksi on huomattava Suomen perustuslain 11 §:n takaama uskonnonvapaus ja se, että kyseisen säännöksen mukaan kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen. Opetushallituksen ohjeet ovat ristiriidassa lain sekä uskonnonvapauslakia ja eräitä siihen liittyviä lakeja koskevan hallituksen esityksen (HE 170/2002 vp) kanssa.

Lain nimenomaisena tarkoituksena on ollut se, että uskontokuntaan kuulumattomat osallistuvat uskonnonopetukseen vain, jos he erikseen niin pyytävät ja tunneille ilmoittautuvat. Alkuperäinen päätös on perustunut siihen, että kysymys olisi uskonnonopetuksesta vapauttamisesta, jonka osalta päätösvalta kuuluisi Porin kaupungin koulutoimen toimintasäännön mukaisesti rehtorin toimivaltaan. Kysymys ei kuitenkaan ole oppiaineesta vapauttamisesta. Voimassa olevan perusopetuslain 13 §:n mukaan uskontokuntaan kuulumattomalle oppilaalle opetetaan elämäntietomustietoa, ellei hän osallistu uskonnon opetukseen.

Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 5 §:n mukaan lapsen huoltajat vastaavat yhdessä lapsen huoltoon kuuluvista tehtävistä ja tekevät yhdessä lasta koskevat päätökset, jollei toisin ole säädetty tai määrätty. Lasta koskeva päätös on muun

muassa hänen uskonnollista asemaansa koskeva päätös. Lapset eivät kuulu mihinkään seurakuntaan. Tämän päätöksen huoltajat ovat tehneet yhdessä. Sen sijaan he eivät ole päässeet yksimielisyyteen lasten uskonnonopetuksesta. Päätöstä ei siten ole syntynyt, koska päätöksen tekemiseen tarvitaan vanhempien yksimielisyys. Isällä ei ole tällaisessa tilanteessa parempaa oikeutta saada kunnan viranomaiset toteuttamaan yksipuolista tahtoaan. Kunnan viranomaiset eivät voi ryhtyä omavaltaisesti ratkomaan huoltajien riitaa puoltamalla toisen mielipidettä ja panemalla sen täytäntöön.

Elämäkatsomustiedon opetuksen osalta tilanne on toinen, koska sen suhteen ei tarvita huoltajien yksimielistä päätöstä. Perusopetuslaissa on nimenomaisesti säädetty siitä, että uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumattomalle oppilaalle on opetettava elämäkatsomustietoa. Toista lasta ei uskonnonvapauslain 3 §:n mukaan enää voisi huoltajien yhteisellä päätökselläkään edes liittää uskonnolliseen yhdyskuntaan tai ilmoittaa siitä eronneeksi ilman hänen kirjallista suostumustaan. Kysymyksessä olevia lapsia ei siten voida pakottaa osallistumaan uskontotunneille, vaan heille on opetettava elämäkatsomustietoa.

B:n toteamus status quon säilyttämisestä ei perustu lakiin varsinkaan, kun kyse on nimenomaan muuttuneista olosuhteista eli uudesta uskonnonvapauslaista.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus kumoo Turun hallinto-oikeuden ja Porin kaupungin koulutuslautakunnan päätökset.

Perustelut

Sovellettavat säännökset

Suomen perustuslain 11 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus. Pykälän 2 momentin mukaan uskonnon ja omantunnon vapauteen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaus ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kukaan ei ole

velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen.

Uskonnonvapauslain (453/2003) 1 §:n 1 momentin mukaan sanotun lain tarkoituksena on turvata perustuslaissa säädetyn uskonnonvapauden käyttämistä. Lain 3 §:n 2 momentin mukaan lapsen uskonnollisesta asemasta päättävät hänen huoltajansa yhdessä. Jos huoltajat eivät kuitenkaan lapsen syntymän jälkeen sovi lapsen uskonnollisesta asemasta, voi lapsen huoltajana toimiva äiti vuoden kuluessa lapsen syntymästä yksin päättää lapsen liittymisestä uskonnolliseen yhdyskuntaan. Jos tuomioistuin on lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 9 §:n 3 momentin nojalla päättänyt tehtävien jaosta lapsen huoltajien kesken toisin, noudatetaan kuitenkin tuomioistuimen päätöstä. Saman lain 6 §:n mukaan oikeudesta saada uskonnon opetusta säädetään erikseen.

Perusopetuslain 13 §:n (454/2003) 1 momentin mukaan perusopetuksen järjestäjän tulee järjestää oppilaiden enemmistön uskonnon mukaista uskonnon opetusta. Opetus järjestetään tällöin sen mukaan, mihin uskonnolliseen yhdyskuntaan oppilaiden enemmistö kuuluu. Tähän uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluvat oppilaat osallistuvat oman uskontonsa opetukseen. Oppilas, joka ei kuulu tähän uskonnolliseen yhdyskuntaan, voi huoltajan ilmoitettua asiasta perusopetuksen järjestäjälle osallistua mainittuun uskonnonopetukseen. Pykälän 5 momentin mukaan uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomalle oppilaalle, joka ei osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnonopetukseen, opetetaan elämäkatsomustietoa. Uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluvalla oppilaalle, jolle ei järjestetä hänen oman uskontonsa opetusta, opetetaan huoltajan pyynnöstä elämäkatsomustietoa. Perusopetuksen järjestäjän tulee järjestää elämäkatsomustiedon opetusta, jos opetukseen oikeutettuja oppilaita on vähintään kolme.

Perusopetusasetuksen 5 §:n 1 momentin mukaan oppilaalle, jolle ei perusopetuslain 13 §:n mukaisesti opeteta uskontoa tai elämäkatsomustietoa tai joka on perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitettuna päätöksellä muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavas-

KHO:n päätös

ti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.

Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 5 §:n 1 momentin mukaan lapsen huoltajat vastaavat yhdessä lapsen huoltoon kuuluvista tehtävistä ja tekevät yhdessä lasta koskevat päätökset, jollei toisin ole säädetty tai määrätty. Lain 9 §:n 3 momentin mukaan tuomioistuin voi tarvittaessa antaa määräyksiä huoltajan tehtävistä, oikeuksista ja velvollisuuksista sekä, jos lapsella on kaksi tai useampia huoltajia, päättää tehtävien jaosta huoltajien kesken.

Asian oikeudellinen arviointi

A ja B ovat väestörekisteritietojen mukaan eronneet 29.12.1999. Porin kärjäoikeuden päätöksellä 14.7.2000 lasten huolto on määrätty molemmille vanhemmille yhteisesti. Päätöksessä ei ole määräyksiä huoltajien keskinäisestä tehtävänjaosta. Lapset on määrätty asumaan äitinsä luokse. A ja lapset eivät asiakirjojen mukaan kuulu mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan. B on 27.1.2003 lukien liittynyt Kaskisen evankelis-luterilaisen seurakunnan jäseneksi.

Asiakirjojen mukaan kysymyksessä olevat lapset ovat koulunkäynnin aloittamisesta alkaen osallistuneet uskonnonopetukseen, vaikka he eivät ole kuuluneet mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan. A on 28.8.2003 anonut lapsilleen uskonnonopetuksen sijasta elämäkatsomustiedon opetusta sekä allekirjoittanut kiellon lastensa osallistumisesta uskonnon harjoittamiseen. Lasten isä B on 20.8.2003 ja 29.8.2003 päivityillä kirjoituksilla ilmoittanut haluavansa lastensa edelleen osallistuvan uskonnonopetukseen sekä koulun mukana mahdollisiin uskonnollisiin tilaisuuksiin.

K:n koulun rehtori on 29.8.2003 päättänyt, että K:n koulu jatkaa uskonnon opettamista lapsille, koska huoltajilla on yhteishuoltajuus ja isä B on kirjallisesti ilmoittanut haluavansa lastensa uskonnon opetuksen jatkuvan. Rehtori on ratkaissut asian uskonnonopetuksesta vapauttamista koskevana asiana, mikä sinänsä on Porin kaupungin koulutoimen toimintasäännön mukaan kuulunut hänen toimivaltaansa. Perusopetuslain muutettujen uskonnonopetusta koskevien säännösten mukaan kysymys ei kuitenkaan enää ole ollut uskonnonopetuses-

ta vapauttamisesta. Kun uskonnonopetusta koskevaa päätöksentekoa ei muutoin ole koulutoimen toimintasäännössä delegoitu rehtorille, toimivalta asiassa on ollut koulutuslautakunnalla. Koulutuslautakunta on tehnyt asiassa päätöksen 28.10.2003.

Perustuslain 11 §:n mukaan jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus. Uskonnon ja omantunnon vapauteen sisältyy muun ohella oikeus ilmaista vakaumus ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Perustuslaissa säädetty uskonnon ja omantunnon vapaus on otettu lähtökohdaksi myös 1.8.2003 voimaan tullutta uskonnonvapauslakia (453/2003) säädettäessä. Osallistumisesta uskonnon opetukseen perusopetuksessa säädetään uskonnonvapauslain 6 §:n mukaan kuitenkin perusopetuslaissa. Uskonnonvapauslakia ja eräitä siihen liittyviä lakeja koskevan hallituksen esityksen (170/2002 vp) 6 §:n yksityiskohtaisten perustelujen mukaan pykälässä todetaan periaate, että oikeus uskonnon opetukseen kuuluu olennaisena osana uskonnonvapauteen. Uskonnonvapauden periaatteen mukaista on, että kenenkään ei edes lähtökohtaisesti oleteta osallistuvan sellaiseen uskonnonopetukseen, joka ei vastaa henkilön omaa uskonnollista katsomusta. Mainitun hallituksen esityksen perusopetuslain 13 §:ää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan pykälän lähtökohdana olevan, että oppilaan ei tarvitse osallistua oppilaiden enemmistön uskonnon mukaiseen uskonnonopetukseen, jos hän ei kuulu mainittua uskontoa harjoittavaan uskonnolliseen yhdyskuntaan.

Uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumattomalla oppilaalla on perusopetuslain 13 §:n 1 momentin mukaan oikeus osallistua uskonnonopetukseen. Edellytyksenä on, että huoltaja ilmoittaa asiasta perusopetuksen järjestäjälle. Kun otetaan huomioon uskonnonvapauslain 3 §:n 2 momentti ja lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 5 §, toinen huoltajista ei toisen huoltajan vastustaessa voi pätevästi tehdä perusopetuslain 13 §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumattoman lapsen osallistumisesta uskonnonopetukseen. Koulutuslautakunnan 28.10.2003 tekemä päätös, joka on merkinnyt sitä, että mihinkään uskonnolliseen

yhdyskuntaan kuulumattomien lasten on edellytetty jatkavan uskonnonopetuksessa, on siten lainvastainen. Korkein hallinto-oikeus ei kuitenkaan toimivaltansa puitteissa voi enemmälti ottaa kantaa siihen, miten lasten opetus edellä mainitun johdosta on järjestettävä.

Asian ovat ratkaisseet hallintoneuvokset Pirkko Ignatius, Niilo Jääskinen, Ilkka Pere, Leena Halila ja Eila Rother. Asian esittelijä Riitta Kreula.

Katsomusvapaus on edelleen ongelma paitsi kouluissa, myös päiväkodeissa. Helsingin vapaa-ajattelijain aktiivi Sini Tienhaara on lähettänyt oheisen kirjeen alueensa päiväkotilasten vanhemmille kartoittaakseen heidän käsityksiään uskonnollisten seremonioiden tarpeellisuudesta. Kehotamme muita ottamaan mallia soveltuvin osin.

Haluaisin kartoittaa muiden vanhempien mielipiteitä joulujuhlien sisällöstä, koska meissä vanhemmissa on paljon sellaisia, jotka eivät pidä välttämättömänä tai tarpeellisenä päiväkodin joulujuhlien uskonnollisia osuuksia. Monien perheissä voi olla eri uskontoja tai ei uskontoa ollenkaan – tai saattaa olla, että perheessä joulu on tonttujen ja piparien sekä joulupukin juhlaa ilman uskonnollista sanomaa.

Tämä on luonut hankaluuksia joillekin vanhemmille, koska kaikki eivät haluaisi lastensa opettelevan uskonnollisia näytelmiä. Tällöin vaihtoehtoksi jää lapsen eristäminen toiseen tilaan kaikkien lukuisien harjoitusten ajaksi sekä joulujuhlasta pois jääminen.

Mielestäni olisi kaikkien lasten edun mukaista, jos päiväkodin joulujuhlassa ei olisi uskonnollista sanomaa. Maailmankatsomusten tasa-arvoisuuden vuoksi kaikkien lasten pitäisi voida osallistua ihanaan joulun odotusaikaan ja kaikkiin päiväkodin tarjoamiin kivoihin tonttu- ym. laulujen ja leikkien harjoituksiin tasavertaisesti.

Pyytäisinkin Teitä kertomaan oma mielipiteenne päiväkodin henkilökunnalle ensi vuoden joulujuhlan suunnittelun tueksi. Kiitos.

Terveisin **Sini Tienhaara**, yksi vanhemmista

Maljat kohosivat valistuksen projektille

Vapaa-ajattelijain liiton liittohallitus luovutti vuoden 2004 Väinö Voipio -palkinnon kosmologian professori **Kari Enqvistille**. Luovutustilaisuus pidettiin lauantaina 11.12.2004 ravintola Perhossa, jossa oli tuona päivänä myös Helsingin vapaa-ajattelijain vuotuinen pakkasjuhla.

Perusteluna palkinnonjaolle oli Enqvistin monivuotinen työ tieteellisen todellisuuskäsityksen tunnetuksi tekemiseksi, joka näkyy erityisesti hänen kansantajuisissa tietoteoksissaan. Palkinnon kunniakirjoineen luovuttivat liiton puheenjohtaja **Erkki Hartikainen** ja pääsihteeri **Juha Kukkonen**. Paikalla olivat myös liiton toiminnanjohtaja **Paula Vasama**, liittoneuvos **Simo Löfgren** sekä järjestösihteeri **Janne Vainio**. Kiitospuheessaan professori Enqvist totesi vapaa-ajattelijoiden olevan osa suurta valistuksen projektia, jolle hän kehotti paikal-

Janne Vainio (teksti & kuva)

Väinö Voipio -palkinnon luovutustilaisuudessa professori Kari Enqvist, liiton pj Erkki Hartikainen, pääsihteeri Juha Kukkonen ja toiminnanjohtaja Paula Vasama.

la olijoita nostamaan maljan.

Liiton edesmenneen puheenjohtaja Voipion nimeä kantava palkinto on aikaisemmin jaettu mm. professori **Jorma Palolle** ja **Kari Cantellille**, jotka elämäntyössään ovat ansiokkaasti tuoneet esille uskonnotonta elämäntutkimusta. ●

Uskonnottomuus ei merkitse agnostisismia, joka mielestäni on sievistelevä ja epärehellinen perusasenne, jos henkilö ei oikeasti usko, että tieteellinen todistusaineisto tulee lopulta ratkaisemaan kysymyksen Jumalan olemassaolosta puoleen tai toiseen. Agnostisismi on kätevä verho, jonka taakse moni varovainen tutkija piiloutuu välttääkseen kiusalliseksi kokemansa aihepiirin, mutta rehdimpää olisi luonnollisesti tunnustaa väriä tai sanoa edes, että uskonnolliset kysymykset tuntuvat yhdenentekeviltä.

Tieteemme on pisara, epätietoisuutemme meri, sanoo William James. Emme tiedä, asuuko Kuun pimeällä puolella jättiläisiä, jotka piiloutuvat aina kun avaruusluotainten kamerat sattuvat hollille. Se on tiedon puutetta,

jossa rypeminen on hyödytöntä. On niin monia asioita, joista emme voi tietää, emme kenties tietää milloinkaan, mutta olisi silti järjestöntä korottaa tietämättömyytemme valtameriä maailmankuovaamme keskiöön.

Oma kantani on, että idea kaikkivoivasta Jumalasta, joka on luonut koko suunnattoman kaikkeuden satoine ja taas satoine miljardeine galakseineen, ei ole pelkästään liki käsittämätön vaan myös puistattava. Ajatus olennotta, jonka kaikkinäkevässä silmässä mennyt ja tuleva ovat ikuisesti läsnä, on maantava ja - T.S. Eliotin sanoin - vapautusta vailla. Se tuntuu riisuvoan ihmisarvooni julmemmin kuin mikään mekanistiseksi parjattu deterministinen filosofia karuimmillaankaan pystyisi tekemään.

*"USKONNOTTOMUUTEEN LIITTYY
ARVOKKUUS, JOTA JUMALIINSA
NOJAAVA USKOVA EI MILLOINKAAN
VOI SAAVUTTA. KUN JUMALAT
OVAT LAKANNEET OLEMASTA EIKÄ
KRISTUS ENÄÄ PALAA TAKAISIN,
IHMINEN SEISOO YKSIN VASTEN
KAIKKEUDEN MUSTAA
ÄÄRETTÖMYYTTÄ."*

KARI ENQVIST

KRISTITYN MUISTILISTA:

- HÄVITÄ KERETILAILUT
- RUOSKI ITSEÄSI
- MUISTA AVAINSANAT: DANSE
MACABRE, MAAILMANLOPPU TULEE,
RUTTO, NÄLÄNHÄTÄ, TE SYNTISET
- ÄLÄ UNOHDA SYTYTTÄÄ KIIRASTULIA
- HUOM! NE TÄN VIIKON ANEET !!

Ateismin pitkä herja

Ateismin lyhyt historia, kirjoittanut Alister McGrath, Kirjapaja, Helsinki 2004
ISBN 951-607-082-5, 308 sivua, kovakantisena 29,90

Heti alkuun on syytä todeta, että ateistin ei ole syytä haaskata rahojaan tähän protestanttisen kristinuskon puolustukseen. Suomenkielinen nimi on kaksimielisyydessään pahasti harhauttava. Nimi ei tarkoita ateismin historiaa vaan ateismin loppumista. Kirjoittajan mukaan ateismin kausi alkoi Bastiljin valtauksessa Ranskan vallankumouksessa 1789 ja päättyi Berliinin muurin kukistumiseen 1989.

Kirjan oikea englanninkielinen nimi on *The Twilight of Atheism – The Rise and Fall of Disbelief in the Modern World*, mikä on suomeksi ”Ateismin iltahämärä – epäuskon nousu ja tuho modernissa maailmassa.” Olen käyttänyt suomenoksessa sivistyssanaa ”moderni” (=nykyaikainen) koska kirjoittaja perustelee ”ateismin kaatumista” mm. postmodernismilla (=jälkiuudenaikaisuus) ja näillä sanoilla on tietty erikoismerkitys.

Ateisteja on Suomessa enemmän kuin koskaan, mutta suomalaisen kustantajan röyhkeä harhautus johtuu pääasiassa maamme ateistisen liikkeen onnettomasta tilasta. Valtiovallan tuella esimerkiksi elämäntutkimustiedon opiskelijat ja opettajat voidaan pakottaa lukemaan tällaisia ”ateismin lyhyitä historioita”, vaikka nämä ”historiat” olisivat – kuten McGrathin kirja – pelkkää kristin-

uskon puolustelua.

Kirjoittaja on kasvanut Pohjois-Irlannissa ja ollut kouluaikoinaan marxilainen ja jonkinlainen ateisti. Hänen tietonsa ateismista ovat enimmäkseen niistä kirjoista, jotka hän on sattunut lukemaan ateistiaikoihin. Muilta osin hänen tietonsa ovat heikot ja kirja sisältää uskomattoman määrän virheitä ja vääristelyjä. Esitän tässä arvostelussa vain muutamia vääristelyjä. Asioista tarkemmin kiinnostuneet voivat kysyä niistä lisää suoraan minulta.

McGrath ei hyväksy edes ateistien ateismille antamaa määritelmää. Ateistien mukaan ateismi on väite, jonka mukaan jumalia ei ole olemassa. Ateistien mukaan ateismi on pelkkä tosiasiaväite, joka on tosi. McGrathin mielestä ateismi on jyrkkä ja taisteleva liike, jolla on siveellisiä (moraalisia) tavoitteita.

Tietysti jokaisella ateistilla on oma siveytensä (moraalinsa), ja tietysti on ollut yhteiskunnallisia ja siveellisiä (moraalisia) liikkeitä, joissa on ollut mukana paljon ateisteja. Esimerkkejä tällaisista yhteiskunnallisista ja siveellisistä (moraalisista) liikkeistä ovat esimerkiksi 1800-luvun työväenliikkeet, sekulaari (uskonnoton) humanismi ja marxilaisuus. Ns. Humeen giljoitiini sanoo, ettei pelkistä tosiasioista voida johtaa arvoja. Väite, jonka mukaan jumalia ei ole olemassa, on tosiasiaväite, josta ei voida johtaa arvoja. Näin koko McGrathin esityksen pohja putoaa pois.

Kustannus Oy Vapaa Ajatteliija Ab on päättänyt julkaista

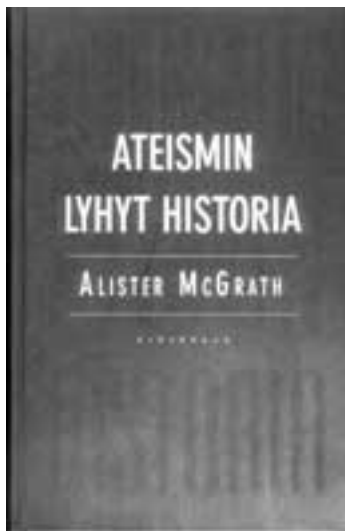
ensi vuoden alkupuoliskolla teoksen ”Ateismi, oikein lyhyt esittely”. Kirjan on kirjoittanut **Ju-lian Baggini** ja sen on alun perin julkaissut Oxford eli sama kustantaja kuin McGrathin uskonnonpuolustuksen. Ateistien kannattaa odottaa vapaa-ajattelijain oman kustantamon kirjaa, jossa on kerrottu oikein, mitä ateismi on nyt. Ateismi ei siis ole kuollut ja kuopattu. Päinvastoin kuin McGrath antaa ymmärtää, ateistien määrä Yhdysvalloissa on kasvanut tasaisesti ja tämä kehitys jatkuu. Ateisteja on Yhdysvalloissa yhtä paljon kuin Suomessa. Suomessa ateisteja on nyt enemmän kuin koskaan ennen.

Jos joku haluaa tutustua ateismin todelliseen historiaan, melko paljon aineistoa löytyy osoitteesta <http://www.dlc.fi/~etkirja>.

Ihmisten nimiä, kirjojen nimiä ja sivistyssanoja tästä aineistosta poistetaan koko ajan, mutta ainakin toistaiseksi aineisto on luotettavampi ja laajempi kuin McGrathin kirjan alkuosa (joka yrittää olla jonkinlaista ateismin historiaa).

Koska McGrath vaikuttaa Britanniassa, jonka (anglikaanin) kirkko hyväksyy Darwinin kehitysopin, kirja sopii Suomessa evankelis-luterilaisen uskonnon vahvistamistarkoituksiin. Mihinkään muuhun se ei mielestäni sovi.

McGrathin oma uskonnollinen käsitys vastaa mielestäni suunnilleen *fideismiä*, jota en nyt esittele, koska sitä on jo tässä lehdessä menneinä vuosina esitelty (VA 6/2001 ja VA 11/2002).

Esimerkkinä McGrathin kirjan perinpohjaisesta valheellisuudesta kerron vielä, mitä hän sanoo edesmenneistä murhasta ystävistämme **Madalyn Murray O'Hairista, Jon Garth Murraysta ja Robin Murray O'Hairista** sekä *Amerikan Ateistit* -järjestöstä. McGrath ei ole koskaan tavannut näitä henkilöitä ja hänen tietonsa perustuvat toisen käden lähteisiin, joita hän vääristelee. Minun tietoni perustuvat vuosikymmenien yhteistyöhön näiden ihmisten kanssa, ja olen ollut Amerikan Ateistien henkilöljäsien 1970-luvulta lähtien saaden kaikki järjestön sisäiset tiedotteet.

Olen yhdessä Madalynin kanssa järjestänyt Maailman kolmannen ateistien konferenssin Helsingissä, olen asunut hänen kotonaan ja olen nähnyt ateistikeskuksen kirjaston ja jopa jäsenrekisterin. Olen matkustanut Madalynin kanssa kolme viikkoa Neuvostoliitossa. Olen myös lukenut Madalynin uskoon kääntyneen alkoholistipojan **William Murrayn** muistelmat. Olen keskustellut pitkään ja useita ker-

toja Amerikan Ateisteista eronneiden Atheist Alliancen ihmisten, erityisesti järjestön perustajan John Massen'in kanssa.

Sivuilla 271 - 273 McGrath väittää, että Madalyn olisi kaivannut kahdeksan miljoonaa dollaria Amerikan Ateistien rahoja. Hänen väitteensä perustuu ABC-televisioyhtiön ohjelmaan vuodelta 1998. Koko perhe oli silloin kadoksissa. Tosiasiassa perhe oli kaapattu, murhattu, paloitettu ja haudattu metallitynnyreissä. Murhaaja (joka kuoli keuhkosityöpään vankilan sairaalassa v. 2003) paljasti ruumiiden kätköpaikan vasta v. 2001. Kaappauksen todellinen syy oli, että amerikkalaisten tiedotusvälineiden harhauttamina kaappaajat luulivat, että varoja oli useita miljoonia.

Kaappaajat kirsivät 600 000 dollarin lunnaat ja sitten murhasivat perheen. Lunnaita ei koskaan saatu takaisin, koska ne varastettiin edelleen. Kiinteistöjä ja kirjastoa lukuun ottamatta järjestöllä ei kovin paljon enempää varallisuutta ollutkaan. Jos Madalynilla olisi ollut miljoonien omaisuus, kuka sen olisi perinyt? Hänen saarnaajapoikansa William H. Murray, mutta tietävästi William H. Murray ei ole tällaisesta perinnöstä kertonut. Piilotehtuksi väitetty kirjasto on edelleen olemassa ja toiminnassa. Koko oikea tarina on luettavissa lukemattomista paikoista Internetistä, ehkä laajin versio tapahtumista löytyy Amerikan Ateistien sivuilta. Jos perheen murhenäytelmä kiinnostaa sinua, lue ensin aineisto sivulta <http://www.atheists.org/visitors.center/OHairFamily/ns-index.html>.

Olen nukkunut siinä huoneessa, jonka ovesta kaap-

paajat tulivat sisään. Madalyn sanoi minulle, että tuo ovi ei ole kovin turvallinen, mutta onneksi ulkopuoliset eivät sitä tiedä. Sen oven kaappaajat rikkoivat ja yllättivät perheen ruokapöydästä, jossa olen syönyt. Oven korjauskulutkin ovat tiedossa. Tosiasiat ovat tiedossa, mutta kristityt kirjoittavat mitä haluavat.

Mainittakoon, ettei Helsingin Sanomat suostunut koskaan oikaisemaan julkaisemiaan vääriä tietoja.

Erkki Hartikainen

Kohteliasta keskustelua

Juha Pihkala – Esko Valtaoja:
Nurkkaan ajettu Jumala?
 Kirjapaja, Helsinki
 Karisto, Hämeenlinna 2004
 ISBN 951-607-114-7
 304 sivua, 30,30 €

Tarvitsemmeko vielä yhden piispa-luonnontieteilijä - keskustelukirjan? Mielestäni sellainen ei ole tarpeen, mutta kristillinen kustannusyhtiö Kirjapaja on sellaisen vuonna 2004 julkaissut. Perustelen tällaisen kirjan tarpeettomuutta sillä, että luonnontieteilijä on vain harvoin riittävän perehtynyt vastaväitteisiin uskonnoille pärjätäkseen keskustelussa piispalle (tässä tapauksessa dogmatiikan dosentille). Tämän kirjan hyviin puoliin kuuluu mm. se, että se muodostuu kahden ihmisen toisilleen lähettämistä kirjeistä. Näin molemmilla on ollut riittävästi miettimisaikaa ja ainakin periaatteellinen mahdollisuus kysyä neuvoja muilta.

Tasapeli?

Kirjan tekijät pitävät nähdäkseeni tulosta jonkinlaisena tasapelinä, mikä on suomalaiselta luonnontieteilijältä kohtalaisen hyvä tulos. Tulokseen on varmaan merkittävässä määrin vaikuttanut se, että piispa Pihkala ei vastusta kehitysoppia eikä kannata jumalatodistuksia. Vastaavassa amerikkalaisessa kirjassa "Science and Religion" (Tiede ja uskonto, toimittanut Paul Kurtz, Prometheus Books 2003) eri tieteiden edustajat pääsevät lyömään uskovaisia jonkin verran kovemmin kuin tässä esitellyssä kirjassa siitä

syystä, että uskovaiset kirjoittajat puolustelevat uskontoja selvästi epärehellisillä keinoin.

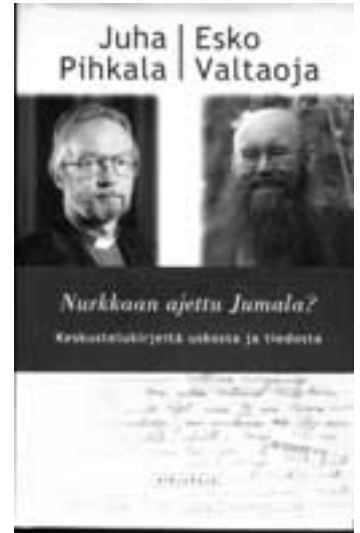
Pihkala väittää sivulla 13: "Jos maailma on Jumalan luoma, kuten uskon, niin mikään, mitä vaikkapa avaruustähtitiede saa selville, ei voisi periaatteessa uhata tätä uskoa." Eri kirjeissä Valtaoja esittää hieman horjuvia vastaväitteitä tähän. Sivulla 280 hän sanoo: "Teoria täytyy pystyä myös falsifioimaan, todistamaan vääräksi." Jos tätä periaatetta noudatetaan, Pihkalan usko on huuhaata.

Valtaoja tuntee periaatteen, että pelkistä tosiasioita ei voida johtaa arvoja (Humen giljotiini). Kuitenkin sivulla 248 Valtaoja erehtyy sanomaan: "Ja lopuksi, usko puolustaa aina sitä totuutta, että jokainen ihminen on yhtä arvokas." Vaikka olen tasa-arvon ja ihmisarvon vahva kannattaja, kiistan jyrkästi, että tämä Valtaojan arvoarvostelma olisi totuus. Arvoarvostelmasta voidaan olla eri mieltä, mutta minkään lajin logiikka tai tiede ei pysty todistamaan, että jokin arvoarvostelma olisi tosi. Sen sijaan voidaan sanoa, että monet pitävät tasa-arvoa hyvänä.

Sivulla 213 Valtaoja tekee pahan kömmähdyksen. Hän paheksuu sitä, että suomalaiset papit kieltäytyvät hautaamasta kirkkoon kuulumattomia!

Taistelevat ateistit pahoja?

Ateismista Valtaoja sanoo sivulla 23 aika pahasti: "En ole myöskään ateisti, kaikkein vähiten

taisteleva sellainen; olento, joka fundamentalistisessa varmuudessaan voi olla yhtä huvittava ja sääliittävä (ja joskus pelottava) kuin uskonnollinen fundamentalisti." Tämä on aika omituisesti sanottu mieheltä, joka pitää ehdottoman varmana sitä, että maailmankaikkeuden ikä on 14 miljardia vuotta (s. 140). Toisaalta Valtaoja kyllä ymmärtää, että ihminen ei ole saavuttanut lopullista totuutta (s. 134), mutta tätä hän käyttää lyömäaseena ateismia vastaan (s. 134).

Pihkalan logiikka pettää pahasti sivulla 118: "Onko sinulla keinoja todistaa tiedeyhteisön hyväksymin keinoin, että toisenlaisin metodein hankittua tietoa ei ole?" Ei ole ainakaan toistaiseksi mahdollista todistaa, ettei *Epsilon Eridania* kieltävällä planeetalla ole aaseja, jotka puhuvat suomea. Fideistejä (tätä ajatussuuntaa esiteltiin lehdessemme ansiokkaasti erään toisen päätoimittajan toimittajakaudella) lukuun ottamatta melkein kaikki ovat sitä mieltä, että todistustaakka on väitteen esittäjällä, ei sen kieltäjällä.

Kari Enqvistiä kaksikko pitää liian radikaalina (esimerkiksi sivut 206 - 207). Erityisesti Pihkala tuomitsee Enqvistin loisteli-aimman käsitteen ”karkeistus”. Kuten olen tässä lehdessä Enqvistiä lainaten aikaisemmin esittänyt, inhimillinen tieto on karkeistusta. Me emme näe silmillämme, mitä elektronit, fotonit ja kvarkit puuhailevat, ne näemme vain lähellä omaa mittakaavaamme olevia tai sitä suurempia olioita, niitäkin vain näkökykymme rajoissa.

Ateisteja on tietysti monenlaisia aivan miedoista alkaen, kovin taistelevia ateisteja en tunne. Jotkut Suomen miedot ateistit mollaavat niitä ateisteja, jotka uskaltavat vaatia ateisteille kaikkia ihmisoikeuksia. Mielestäni on vääriä mieltä sanoa ateistien kaikkia ihmisoikeuksia puolustavia ateisteja taisteleviksi ateisteiksi. Taisteleviksi ateisteiksi ei liioin pidä sanoa niitä ateisteja, jotka pitävät kiinni totuudesta. Minä sanoisin taisteleviksi ateisteiksi niitä, jotka vaativat uskontojen kieltämistä, uskontojen levittämisen rankaisemista tai jopa uskomisen rankaisemista (vrt. huumeiden käytön rankaiseminen).

Sivulla 135 Valtaoja sanoo: ”Myönsinhän minäkin sen mahdollisuuden, että ihminen kuulee kuiskauksia jostain korkeammasta todellisuudesta – ja sen mahdollisuuden olemassaolo estää minua olemasta aito ateisti.” Vaikka on mahdollista, että tähtitieteilijäin valtaosan hyväksymä teoria maailmankaikkeuden synnystä ja kehityksestä ei ole tosi, Valtaoja kuitenkin tästä mahdollisuudesta piittaamatta vankasti uskoo, että teoria pitää paikkansa. Tässä hän mielestäni lipsuu johdonmukaisuuden suhteen.

Hedelmistään puu tunnetaan

Valtaoja pitää uskontojen seurausiksi pääosin huonoina, Pihkala pitää uskontojen seurausiksi pitkällä tähtäyksellä hyvinä. Pihkala jopa väittää sivulla 267: ”Olen monen historian tutkijan kanssa yhtä mieltä siitä, että tieteellinen vallankumous on jollakin tavoin kristinuskon hedelmää, ei vain kreikkalaisen antiikin, vaikka sitä saattaa joidenkin olla vaikea myöntää.” Toisaalla Pihkala väittää, että keskiaika oli mainettaan parempi. Tosiasassa kristillisen Euroopan teollisuus ohitti Itä-Aasian teollisuuden vasta sen jälkeen, kun valistus ja uuden ajan tiede olivat vieneet kristinuskolta pohjaa.

Pihkalan mieliväitteitä on, että uskontoja tarvitaan elämän merkityksen tai tarkoituksen selittämiseen. Kuten tässä lehdessä on aivan äskettäin osoitettu, uskonnot eivät selitä elämän tarkoitusta, pikemminkin asianlaita on päinvastoin. Luonnonilmiöllä elämä ei ole tarkoitusta vaan syytä. Vapaat ihmiset voivat päättää elämänsä tarkoituksesta itse. Henkilökohtaisesti toivon, että tämä vapaus laajenee nykyisestä huomattavasti.

Pihkala sanoo (s. 199): ”Ihmisen vapaus on aina rajattua. Muualla hän taas ei voi elää.” Eivät edes kaikki suuret nisäkkäät ole laumaeläimiä. Ihmisten tiedetään eläneen pieninä laumoina hyvin kauan, mutta onko sellainen ihmiselle ehdottoman tarpeellista? Onko joku kuullut, että jossain päin Suomea asustaisi iso karhulauma? Jopa suuret nisäkkäät voivat elää näin pohjoisessa yksikseen. Miksi ihminen ei voisi elää yksikseen jossain hänelle edullisessa ilmastossa?

Myös sekulaarit humanistit saavat Pihkalalta turpiinsa (s. 268): ”...niin sanotut sofistit julistivat retoriikkaansa loistavin keinoin: 'Ihminen on kaiken mitta' – tarkoittaen sillä subjektiivista yksilöä, joka yksin asettaa arvonsa. Ei sen varas-ka kauan riekuttu.”

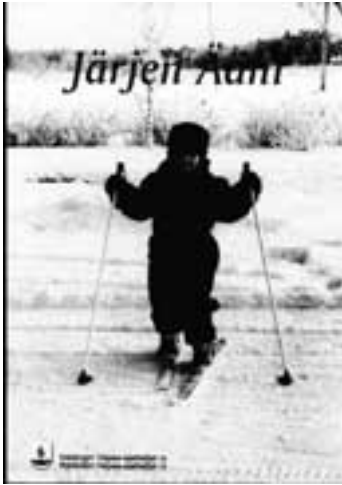
Sivulla 154 Pihkala sanoo: ”Luther ei ole fundamentalisti: järkeä on välttämättä käytettävä.” Onko tämä sama Luther, joka sanoo, että järki on Pirun morsian?

Ydinräjähteistä, ruudista ja hevosta

Tieteen vastuuta ydinräjähteistä pohditaan, kuten tällaisissa kirjoissa on tapana. Miksi ei pohdita hevosen vastuuta sotaratsuna olemisesta tai kiinalaisten vastuuta ruudin keksimisestä? Olen vankasti sitä mieltä, että ilman hevosta ei olisi kristinuskoa, puhumattakaan nyt islamista.

Tiedon ja totuuden käsitteet ovat molemmilla hieman sekaisin. Valtaoja sanoo (s. 140); ”Kritisoit minua siitä, että suostuin hyväksymään vain tieteen tuottaman tiedon todeksi. En ehkä esittänyt perustelujani kyllin selkeästi. Voi olla, että muunkinlaista tietoa on olemassa, voi olla, että mystisten, uskonnollisten elämysten kautta välittyy muunlaista tietoa. Mutta tieteellinen tieto on ainoaa, jonka voimme todentaa.” Olen viime aikoina vaatinut sekavien tiedon ja totuuden käsitteiden välttämistä. Jos niitä kuitenkin käytetään, on pidettävä mielessä ns. heikko tiedon määritelmä: Jotta väite olisi tietoa, sen on oltava vähintään tosi. Suotavaa olisi, jos väite olisi myös todistettavissa eli todennettavissa.

Erkki Hartikainen

tettiin koko vuosikerta. On mielestäni erinomainen asia, että liiton puheenjohtaja ja liiton äänenkannattajan vastaava toimittaja saa tietoa jäsenyhdistysten toiminnasta – vaikkapa jälkikäteen.

Tampereen Vapaa-ajattelijat on jo kauan julkaissut *Pakanasanomat* -nimistä jäsenlehteä. Sitä voimme lukea nykyään suoraan Internetistä. Toivoisin, että myös Järjen Ääni voitaisiin laittaa Helsingin Vapaa-ajattelijain sivuille Internetiin. Siihen aikaan, kun

Järjen Ääni ja Pakanasanomien

Pääsihteeri **Juha Kukkonen** mainitsi *Vapaa Ajattelija* -lehdessä käydyssä keskustelussa yhteydessä, että lehdessämme ei ole puhuttu mitään *Järjen Ääni* -lehdessä. Pikaisen tarkistuksen perusteella toteisin, että näin on päässyt tapahtumaan. Kun **Helsingin Vapaa-ajattelijain** ja **Karkkilan Vapaa-ajattelijain** yhteinen lehti alkoi ilmestyä, siinä oli jonkin verran asiavirheitä ja ajattelin, että hyvän sovun säilyttämiseksi pidättäydyn arvostelemasta lehteä *Vapaa Ajattelijassa*. Sitten en ole pitkään aikaan nähnyt koko lehteä.

Kun esitin liittoneuvostossa toivomuksen, että lehti lähetettäisiin minulle, pääsihteeri ilmoitti, että lehti lähetetään. Helsingin Vapaa-ajattelijat ry:n toimistos sihteeri **Heikki Väisänen** on lähettänyt koko vuoden 2004 vuosikerran. Hän ilmoittaa saatekirjeessään, että hän ehdotti joululahjana lähetettäväksi uusimman lehden, mutta Juha Kukkonen ehdotuksesta lähe-

vuosikymmeniä sitten itse julkaisin ja torilla jaoin *Lohjan Seudun Vapaa-ajattelijaa*, tällaista mahdollisuutta ei ollut.

Järjen Ääntä toimittaa **Marketta Ollikainen** ja Pakanasanomian **Petri Karisma**. Molemmat lehdet ilmestyvät neljä kertaa vuodessa A5 – kokoisina. Järjen Ääni painetaan kirjapainossa ja Pakanasanomien monistetaan. Lehdet ovat julkaisijajärjestöjen paikallisia lehtiä, mutta varsinkin Pakanasanomissa on ollut paljon kansantajuisia yleisjuttuja.

Vapaa-ajattelijain liitosta Järjen äänessä on puhuttu lähinnä kunniapuheenjohtaja **Timo I. Vasaman** (2/2004) ja hänen tyttärensä toiminnanjohtaja **Paula Vasaman** (3/2004) suulla. Kolmen suuren yhdistyksen (Karkkilan Vapaa-ajattelijat, Helsingin Vapaa-ajattelijat ja Tampereen Vapaa-ajattelijat) yhteistyö näkyy lehdistä melko selvästi, liitosta ei niinkään puhuta (en muista, että ainakaan puheenjohtajas-

ta olisi puhuttu nykyisen puheenjohtajan aikaan, mistä olen henkilökohtaisesti pelkäämään iloinen).

Tieteellisen todellisuuskäsityksen esiin tuomisesta annan kiitoksia erityisesti luonnontieteilijä **Robert Brotheruksen** kirjoitukselle ”Supersäikeet ja aika ennen alkuräjähdyttä”. Vaikka kirjoitus (ja esitelmä, josta kirjoitus on saatu), on aihepiiriltään erittäin vaikea, kirjoittaja on onnistunut tuomaan esiin tieteellisen todellisuuskäsityksen näkökulmasta oleellimmat asiat.

Erkki Hartikainen

Taru ja todellisuus

Bill Cooke

- Äiti Teresan suuri huijaus

Mother Theresa, The Final Verdict
("Äiti Teresa: Lopullinen tuomio")
kirjoittanut Aroup Chatterjee
Kolkata, Intia
Meteor Books, 2003
ISBN 81-99248-00
427 sivua, nidottuna \$14,99

teihin, kouluihin ja muihin hyväntekeväisyyslaitoksiin. Tosiasiassa järjestöllä ei ole Kolkatassa sairaalaa. Sen nunnat eivät kierrä kaduilla etsimässä köyhiä ihmisiä autettaviksi. Kaupungin pahimmas-

Tarvitsemmeko vielä yhden kirjan lisää Äiti Teresasta? Jotta voisimme vastata myöntävästi, tarvitsemme jonkin mielenkiintoisen uuden näkökulman, joka laajentaa käsityksiä aidosti. Onneksi **Aroup Chatterjeen** kirja *Mother Theresa, The Final Verdict* (Äiti Teresa, Lopullinen tuomio) antaa juuri sellaisen uuden näkökulman. Chatterjeella on kaksi tärkeää suositusta, jotka tekevät hänen työstään merkittävän lisän keskusteluun. Ensiksi, hän on henkilökohtaisesti perehtynyt siihen osaan Kolkataa (entinen Kalkutta), jossa lähetyksensä (*Missionaries of Charity*) sijaitsee. Hän on kasvanut siellä ja työskennellyt järjestössä vapaaehtoisena. Toiseksi Chatterjee on lääkäri ja ymmärtää Kolkatan köyhien auttamiseen liittyviä lääketieteellisiä kysymyksiä. Kun Chatterjee'n kirjoituksia ja tutkimustaitoja verrataan muiden Äiti Teresasta kirjoittaneiden vastaaviin, kukaan ei voi kiistää Chatterjee'n ainutlaatuisuutta perehtyneisyyttä siihen kaupunkiin, jossa taru Äiti Teresasta on syntynyt.

Propaganda ja totuus

Eräs päävaikutelmista tämän kirjan suhteen on se, kuinka suuri ero on propagandalla ja totuudella. Lännen kuva kertoo epäitsekästä nunnaluostarista jota johtaa pieni sankaritar Balkanilta. Hän kulkee ympäri Kolkataa etsien kuolevia ja köyhiä ihmisiä. Hän vie heidät moniin sairaaloihin, orpoko-

sa slummissa ei ole edes järjestön soppakeittiötä. Järjestön pääasiallinen toiminta Kolkatassa tapahtuu kuolevien saattokodissa, jonka nimi on *Nirmal Hriday*. Siellä ei ole lääkäreitä, kertakäyttöruiskeja tai jäädytettyä ruumishuonetta. Siellä ovat voimassa paholaismaiset säännöt. Sinne mahtuu noin sata ihmistä, mutta se on harvoin täynnä. *Nirmal Hriday*'hin lähetetyiltä miehiltä ja naisilta on ajettu päät paljaksi ja he nukkuvat ensimmäisen maailmansodan aikaisissa kenttäsaunissa. Heidät on numeroitu ja heitä kohdellaan usein huonosti. Kun ke kuolevat, heidät kastetaan, heidän luvallaan tai ilman sitä.

Näin tapahtuu huolimatta rahavirrasta ja kaikenlaisesta avusta, jonka avulla voitaisiin muuttaa oloja, ei vain *Nirmal Hriday*'ssa, vaan paljon laajemmalla alueella. Melkoinen osa järjestölle lahjoitetuista laitteista myydään tai niitä käytetään epäasianmukaisesti. Sairasautoja, jotka on saatu ulkomailta tarunomaiselle köyhien auttajalle, käytetään nunnien kuljettamiseen kaupungilla. Huomattava osa Äiti Teresan vetovoiman tuottamista suurista summista käytetään pappien kouluttamiseen tai muuhun uskonnolliseen työhön pikemmin kuin köyhien auttamiseen.

Mitä tulee koulutukseen kuilu tarun ja todellisuuden välillä on suuri. **Malcom Muggeridge** (mainosti Teresaa) haastattelemana Teresa väitti, että järjestö kouluttaa tuhansia köyhiä lapsia Kolkatassa. Todellisuus-

dessa parillasadalla lapsella on koulutusta pari tuntia päivässä. Se on pääasiassa katolisen katekismuksen opettelua. Siunattu apu heille kaikille, arvelen.

Miksi ihmiset uskovat tähän taruun?

Chatterjeen mukaan tähän kuiluun tarun ja todellisuuden välillä on kaksi merkittävää syytä. Toisaalta on olemassa lännen tiedotusvälineiden tarukoneisto, joka rakastaa hyviä tarinoita – katolisen kirkon tukema tarukoneisto. Toinen syy kuilulle on, suureksi osaksi tiedotusvälineiden tarukoneiston vuoksi, ihmisten haluttomuus ymmärtää Äiti Teresan todellisia päämääriä. Kuten Äiti Teresa itse avoimesti myönsi, hänen ja hänen järjestönsä tehtävä ei ole ruumiiden parantaminen vaan sielujen pelastaminen. Teresa sanoi: "Me emme ole sairaanhoitajia, me emme ole lääkäreitä, me emme ole opettajia, me emme ole sosiaalityöntekijöitä. Me olemme uskovaisia, me olemme uskovaisia, me olemme uskovaisia."

Siis ruumiiden kurjuus ei ole yhtä tärkeää kuin rukousponnistelut sielujen puolesta. Tämä arvojärjestys mielessä on ymmärrettävää, että nunnat käyttävät enemmän aikaa rukouksiin hyvin sopivissa puhtaisissa kappeleissa kuin niiden suhteellisen harvojen ihmisten hoivaamiseen, joista järjestö itse asiassa huolehtii.

Pari kertaa Chatterjee näyttää joutuvan sivuraiteille. Hän esimerkiksi tarkastelee pitkään sitä korruptiota, jota liittyy moniin Nobelin palkintopäätöksiin. Tavallisesti hän perustelee nämä syrjähyppyt. Pohdiskelu Nobelin palkinnoista liittyy Teresan vuonna 1979 saamaan Nobelin palkintoon. Pitkä ja hyvin kiinnostava luku käsittelee Kolkatan kaupunkia, ja moni ihmettelee, mitä tekemistä tällä on Äiti Teresaa käsittelevässä kirjassa. Itse asiassa tämä luku merkitsee tässä asiassa paljon. Chatterjee ker-

too kaupungin historiaa ajalta, jolloin se tunnettiin aikalaisten silmissä Kalkutan mustana aukkona ja joka on yhä pelottava helvetinkolo, jossa ihmisiä kuolee kaduille.

Itsensä toteuttavat kuvaukset

Kukaan muu ei ole luonut vankempaa kuvaa Kolkatasta tungokseen asti täytenä slummina kuin Äiti Teresa ja hänen mainostajansa, mutta harvat ovat kiinnittäneet

huomiota näiden synkkien kuvausten itseään toteuttavaan luonteseen. Chatterjee laskee, että kielteinen käsitys Kolkatasta on maksanut 4,5 miljardia dollaria menetettyinä turistituloina ja investointeina. Kuinka monta miljoonaa avun tarpeessa olevaa olisi tullut autettua, jos edes osa tästä rahasta olisi tullut kaupunkiin? Toisaalla Chatterjee arvostelee Äiti Teresaa siitä, että hänen saamansa tuki on kaventanut muiden, paljon tehokkaampien avustusjärjestöjen saamaa tukea.

Kun otetaan huomioon Teresan järjestön toiminnan alkeellinen taso ja huono laatu, toiminta Kolkatassa olisi parasta lopettaa kokonaan ja sallia paremmin järjestettyjen ja oikeampien avustusjärjestöjen saada osakseen jotain huomiota.

Katolisen kirkon esittämä arvostelu

Ei ole yllättävää, että Chatterjee'n oli vaikea löytää kustantajaa tällaiselle räjäyttävälle kirjalle. Kopion, jonka minä luin, oli kustantanut intialainen kustannusyhtiö Meteor, joka sijaitsee Kolkatassa. Ei ole liioin yllätys, että Vatikaanin johto on ollut vähemmän kuin vakuuttunut. Isä C. M. Paul, joka kuuluu Äiti Teresan pyhimyksen julistamista tutkivaan ryhmään, ei pitänyt Chatterjee'n tarkoituksena kün-

niallisina. Kuten oli ennustettavissa, Paul syytti Chatterjee'tä väitteiden irrottamisesta asiayhteydestä vihamielisessä tarkoituksessa ja kyvyttömyydestä tehdä hyviä töitä kuten Äiti Teresa teki.

Tällainen kritiikki on epäonnistunut, koska se olettaa, ettei Äiti Teresa voida arvostella rehellisesti ja että sopimattomat tosiasiat ovat aina asiayhteydestään irrotettuja. On toivottavaa, ettei tällainen jälkikritiikki vähennä kiinnostusta tähän tärkeään kirjaan. Äiti Tereresa, Lopullinen tuomio elää otsikkonsa periaatteen mukaan. ●

Free Inquiry 6/2004

Bill Cooke (kuvassa ed. sivulla) on *Center of Inquiry*n (Amherst, NY) kansainvälisten asiain johtaja

Laitonta tuhkansirottelua

Alla olevassa STT:n uutisessa ei ole huomattu, että tuhkan jakaminen on Suomen uuden uskonnonvapaustlain vastaista. Odotamme Suomen viranomaisten ryhtyvän toimenpiteisiin tapahtuneen laittomuuden johdosta:

Osa vuonna 2002 kuolleen **Grote Reberin** tuhkasta on annettu Tuorlan observatorion haltuun Piikkiössä Varsinais-Suomessa. Yhdysvaltalainen Reber keksi radioastronomian, joka on nykytätitieteen tärkeimpiä tutkimusaloja.

- Tuorla on tunnettu observatorio maailmalla. Tämä on myös huomionosoitus observatorion professorille **Esko Valtaojalle**, puheenjohtaja **Martin George** Kansainvälisestä planeettatutkijoiden liitosta perusteli tuhkan tuomista Suomeen.

Grote Reber nikkaroi takapihalleen maailman ensimmäisen radioastronomian tutkimuslaitteen 1930-luvulla. Nykyiset satelliittiantennit ovat samanmuotoisia.

Reberin tuhkaa säilötään Suomen lisäksi Japaniin, Englantiin, Yhdysvaltoihin ja Puerto Ricoon. (STT 24.11.2004) ■

Sopuisa liittoneuvosto

Vapaa-ajattelijain liiton liittoneuvosto kokoukui 21.11.2004. Liittoneuvosto hyväksyi yksimielisesti vuoden 2003 toimintakertomuksen ja taseen ja myönsi liittohallitukselle vastuuvapauden vuodelta 2003.

Liittoneuvosto hyväksyi yksimielisesti vuoden 2005 tulo- ja menoarvion. Lisäksi tarkasteltiin taloudenhoitajan arviota vuoden 2006 taloudesta ja todettiin, että liitto tuottaa voittoa vuonna 2006. Vuonna 2004 tulos lienee lähellä nollaa. Liittomaksut säilyvät entisellään vuosina 2005 - 2006. Liittoneuvosto hyväksyi yksimielisesti toimintasuunnitelman vuodelle 2005.

Liittoneuvosto korjasi kulttuuriohjelmaa niiltä osin, joilta korjaaminen kuuluu liittoneuvoston toimivaltaan. Uudet lait on nyt huomioitu kulttuuriohjelmassa. Uusittu kulttuuriohjelma löytyy liiton Internet sivustosta, tulevaisuudessa myös Acrobat (pdf) – muodossa. Kulttuuriohjelmasta otetaan uusi painos tammikuussa.

Kaikki liittoneuvoston päätökset tehtiin hyvässä sovussa ja yksimielisesti.

Lopuksi evästettiin liittohallitusta ja sen asettamaa työryhmää liiton sääntöjen uudistamisessa. Tässä kohdassa esiintyy suuriakin erimielisyyksiä. Joidenkin mielestä vanhat säännöt ovat pieniä korjauksia lukuun ottamatta aivan hyvät. Joidenkin mielestä säännöt pitäisi kokonaan muuttaa. ■

Erkki Hartikainen

JEESUS TUNNUSTI SYNTINSÄ
MENEMÄLLÄ RISTILLE
– ON KIIHOTTAVAA
NÄHDÄ NOITAROVION
HILJAA SYTTYVÄN.

”RAKKAUDEN OPETUS”

Jehu kävi kylässä

Kai Leivo

Ovikello soi. Oven takana on noin 40-50-vuotias nainen, joka kysyy onko minulla hetki aikaa pieneen juttutuokioon. No, kylähän minulla jonkin verran aikaa on, käy peremmälle. Tästä saivat alkunsa puolitoistakuukautta kestäneet kerran viikossa tapahtuneet Jehovan todistajan käynnit.

Heti alkuun tein kyllä selväksi, että minua ja vaimoani on turha yrittää käännättää - meillä on omat vakaumuksemme. Mutta toki voitaisiin keskustella uskonnosta yleensä ja Jehovan todistajien uskosta erityisesti: maailman nykyistä menoa ohentamatta, jossa jotenkin toteutuu **Proudhonin** kuuluisat paradoksit "omaisuus on varkaudesta" ja "oikeus on voimaa".

Jehu yllättyi kun kielsin **Jeesuksen** historiallisuuden. Mielestäni kyseessä on päivänselvä myytti. Vanhat roomalaiset historioitsijat – aikalaiset – eivät Jeesusta tunne. Ensimmäisiä merkintöjä Jeesuksesta kirjoitti **Tacitus**, joka syntyi 55 aa, eli ei hänkään ollut Jeesuksen aikalainen. Uuden testamentin evankeliumit on kirjoitettu ja koottu n. 60-90 aa välisenä aikana. Turha kai sanoakaan, että kirjoittajiksi merkityt **Markus, Matteus, Luukas** ja **Johannes** ovat myyttisiä hahmoja, joiden syntymä ja kuolinvuodet ovat hämärän peitossa. Näyttääkin siltä että UT on koottu monista eri lähteistä. Esim. Jeesuksen veden päällä kävely on otettu suoraan **Poseidon**-tarusta. Ristiinnaulittuja vapahtaja messiaita on ollut ajanlaskumme alussa useampia, kuten **Timo I. Vasama** aikoinaan totesi Kirjeessään Jeesukselle. Ilmestyskirjan pedon on joskus arveltu tarkoittavan keisari **Neroa** joka järjesti kristittyjen vainoja ja poltti Rooman.

Uskonnonvapaudesta olimme

Jehun kanssa samaa mieltä eli tuskin voidaan vaativammassa mielessä puhua uskonnonvapaudesta niin kauan kun ajattelu- ja puolustuskyvyttömiä lapsia liitetään syntymän kautta seurakunnan yhteyteen. Tämä ev. lut. -kirkon etuoikeus on törkeä loukkaus muita uskonnollisia yhteisöjä kohtaan. Aikuisiällä otettu upotuskaste olisi eniten Jeesuksen oletetun ajan mukainen toimenpide.

Kun sanotaan, ettei voida todistaa jumalan olemassaoloa, hyvin herkästi lisätään, ettei myöskään voida todistaa jumalan olemattomuutta. Mitenkähän tämän asian kanssa on? Eikö todistuksen taakka ole aina

teorian esittäjällä, tässä tapauksessa uskovaisilla, eikä suinkaan kieltäjällä. Ateistit odottavat uskovaisilta sitovia todisteita, joita ei kuitenkaan koskaan tulla saamaan. Kun väitetään, ettei jumalan olemassaolo/olemattomuus-problematiikkaa voida järkevästi ratkaista, on ihmeteltävää miksi sitten tiedotusvälineissä (lehdistö, radio, TV, internet) levitetään todistamattomia väitteitä.

Mielestäni todistamattomien, perustelemattomien väitteiden levittämiseksi olisi saatava jonkinlainen sulkua. Jotain rajaa tiedonvälityksessäkään pitäisi olla.

Lausetta "jumala on olemassa" ei voida verifioida eli todentaa, joten kysymys lieinee valelauseesta. Itse suhtaudun luontaisen epäluuloisesti kaikkeen metafysiikkaan vivahtavaan. Ei voida sanoa että yksi uskonto on parempi kuin muut. No, ehkä kristinusko kurjasta historiastaan huolimatta on tällä hetkellä islamia parempi, ei kuitenkaan paljoa parempi, koska todellisuuden selvittäjinä ne molemmat ovat kehoja.

Katsoisin että maailmankatsomuksesta puhuttaessa ukko **Freud** oli oikeilla linjoilla kirjoittaessaan: "Tiede on aikojen kuluessa kaksi kertaa raskaasti loukannut ihmiskunnan naiivia itserakkautta. Ensimmäisen

nöyryytyksen ihmisen itsetunto joutui kokeemaan, kun kävi ilmi, ettei maapallomme olekaan maailmankaikkeuden keskipiste, vaan lähes käsittämättömiin mittoihin ulottuvan avaruuden vähäinen hiukkanen. Tämän tiedon me luemme **Kopernikuksen** ansioksi, vaikka jo aleksandrialaiset tähtitieteilijät olivat esittäneet samansuuntaisia käsityksiä. Toisen nöyryytyksen tuotti biologia osoittamalla, ettei ihmisellä ole erityis-asemaa luomakunnassa, vaan että hän polveutuu eläimistä luontoaan myöten. Tämä uusi näkemys, jota ovat kehitelleet **Ch. Darwin, Wallace** ja heidän edeltäjänsä, on jo meidän päivinämme kiivaasta vastustuksesta huolimatta päässyt vallitsevaksi. Mutta kolmannen ja kirvelevimmän kolauksen ihmisen suuruudenhulluudelle tulee tuottamaan nykyinen psykologia, joka pyrkii osoittamaan minälle, ettei se ole herra edes omassa talossaan, vaan että se elää tiedostumattomista sielullisista tapahtumista saamiensa niukkojen tietojen varassa." (S. Freud: *Johdatus psykoanalyysiin*. Jyväskylä 1964)

Lopulta Jehu totesi, että pitäisi olla hieinan lapsenmielinen uskon suhteen. Niinpä niin, totuus ei saisi tulla esiin, pitäisi olla järjettä vailla. Oi ei!! ●

Leena Ahllund-Leivo

Raamatun tulkinnanvaraisuudesta

Raamattua on väännetty vuosisatojen ajan niin moneen muotoon ja mittaan, että sen luulisi jo hajoavan käsiin. Se on jo selvää, ettei tämä kirja kestä pidemmän päälle niitä aseellisia hyökkäyksiä, joita eri uskonnot sinkoavat toisilleen. Tosiasiassa tämä kirja on vain paperia, ja riidoilla on taipumus repiä paperi. Jos tämän pitäisi olla edes jossain määrin uskottava, uskontoja tulisi olla vain yksi. Hehän sanovat, että on vain yksi Jumala.

Niin. Maailmassa on n. 6 miljardia ihmistä ja jokainen puhuu yhdestä jumalasta. Jokainen sanoo, että Hän kuulee rukouksesi. Ihmettelen, miten tämä onnistuu. Hänen

täytyy olla todella vikkellä, maailman vikkelin, kaveri, jos tällainen onnistuu.

Raamattuhan alkaa sanoilla: "Alussa oli Sana...". Miten voi olla sanoja, kun kukaan ei puhunut? Sielläkö se leijui ilmassa? Pilvien seassa? Mikään aineeton ei voi puhua.. Sen on jo evoluutioteoria todistanut.

Olen jopa kuullut "perustelun" tähän uskomiseen. Ihmisen täytyy kuulemma olla jonkin verran lapsenmielinen. Pitää olla lapsen usko. Tässä tapauksessa tämän opuksen paikka lienee lasten kirjojen joukossa. Sehän on ns. satuja ja tarinoita. Totean vain sen, että nämä sodat on parempi käydä hiekkalaatikolla ja talvella lumipalloja heitellen. ●

Eroakirkosta.fi – miksi ja miksi ei

Kuulin ihmeekseni jopa liittoneuvoston jäsenten ihmetelleen **eroakirkosta.fi** -sivuston sisältöä ja sitä miksei se tuo meille jäseniä. Erään kuulemani tiedon mukaan vähintään kymmenen prosentin eroajista pitäisi liittyä vapaa-ajattelijoihin. Tämä osoittaa vakavaa väärinymmärrystä nykyisestä vakaumuksellisesta tilanteesta.

Eroaja on hällävälisi

Vanhemmille polville uskonnon hylkääminen humpuukina on varmaankin vaatinut todellista vapaa-ajattelua. Moni on saattanut jopa välähdyksenomaisesti tajuta, että kyse on taikauskosta, erota kirkosta ja liittyä vapaa-ajattelijoihin. Ymmärrän, että tuolloin on laskettu miten suuri osa kirkosta eronneista on jäseniämme.

Ajat ovat muuttuneet. Tämän päivän kirkostaeroaja on hällävälisi. Ei vakaumuksellinen ateisti, ei aktiivikristitty eikä oikein edes tapakristitty. Paljon kertoo sekin, että eroakirkosta.fi:n palautelomakkeella kysytään mistä tietää onko kirkon jäsen.

Samaa kertovat myös kirkon omat tutkimukset. Tärkeimmät syyt kuulua kirkkoon ovat "toimitukset", siis häät ja hautajaiset. Perässä tulevat mm. "kirkko kuuluu kulttuuriin" ja "kirkko tekee hyväntekeväisyyttä". Aivan hännillä on kirkon ydinsanoma, se että "kirkko vahvistaa uskoani Jumalaan".

Sama asia voidaan esittää hiukan toisinkin: *haluammeko* jäseniksi ihmisiä, jotka eroavat koska ei tarvitse maksaa itse postimerkkiä?

Jokainen eroaja on etu

Jokainen eroaja on meille askel eteenpäin. Vaikkapa taloudellisesti: keskimääräinen kirkollisvero vuonna 2003 oli 163 euroa - tuon summan kirkko menettää joka vuosi eronnutta kohden. Aika hyvä tulos, kun me

maksamme vain 60 senttiä postikuluja.

Suurin syy ei kuitenkaan ole raha. Kirkosta eronneen lapsia ei luultavasti liitetä kirkkoon, ja aikanaan he ohjautuvat elämäntutkimustiedon opetukseen. Lapset eivät todennäköisesti saa kutsua seurakunnan kerhoihin, perheen juhlat pidetään luontevasti ilman pappia.

Uskonto menettää lopunkin merkityksensä, näivettyy pois. Ihmiset ovat ateisteja, mutta eivät käytä tätä sanaa, eivät ehkä tunnekaan sitä. Sen sijaan että ihmiset sanoisivat olevansa vakaumuksellisia ateisteja, on kysymys jumaluuksien olemassaolosta heille kuin pohtia onko pääsiäispuu olemassa.

Lisää jäseniä – sittenkin?

Kuitenkin eroakirkosta.fi tuo meille lisää jäseniä. Mutta ei eronneista, vaan muista!

Eroakirkosta.fi on ollut julkisuudessa, ja paljon. Jokaisen lehtijutun tai TV-haastattelun jälkeen tulee sivulle paitsi mahdollisia eroajia, myös muita kiinnostuneita. Osa heistä on jo valmiiksi kirkkokriittisiä, ja huomaa taustalla olevan liiton olemassaolon. Jokunen näistä liittyy jäseneksemme, ja uskoakseni paljon useampi saa vahvistusta omalle epäuskolleen tajutessaan ettei ole yksin.

Miten jäsenyhdistykset sitten voivat hyödyntää tätä kiinnostusta? Lähinnä toimimalla kuten ennenkin. Pitää näkyä kaduilla, kertoa että on olemassa lehtijutuun ja kertomalla kasvotustenkin mihin kuuluu. Kaikissa esitteissä ja vastaavissa on kerrottava eroakirkosta.fi -sivusta. Tällöin paitsi sivu saa julkisuutta, myös siitä kertova yhdistys saa heti pluspisteitä: "ai nuo olivat niitä jotka eroakirkosta.fi:n tekivät".

Tärkeää olisi saada kaikille yhdistyksille omat verkkosivut. Tämä ei valitettavasti toteutune lähiaikoina. Toivottavasti liiton sivu palvelee näitä yhdistyksiä tarpeeksi,

ja kiinnostuneet ohjautuvat sitä kautta mukaan jäsenyhdistyksiin.

Lopullinen tavoite

Lopullinen tavoitteemme on uskonnoton Suomi. Ei tietenkään sellainen jossa uskonnot on kielletty, vaan Suomi jossa ihmiset ovat luopuneet itse uskonnoistaan. Oikeastaan tavoitteemme on enemmänkin, se on tieteellisen ajattelutavan leviäminen ja kaikenlaisen huuhaan yhä pienempi vaikutus.

Ensimmäinen askel kohti tavoitetta on valtionkirkkojen alasajo. Se vaatii näiden jäsenmäärän tuntuva supistamista ja sitä kautta vaikutusvallan pienemistä.

Tähän me pyrimme monella rintamalla. Eroakirkosta ja on yksi näistä. Muita ovat uskonnonvapaus.fi (koska todellinen vakuumusten tasa-arvo on omalle vakaumuksellemme eduksi), Pro-Seremoniat ja Protu (koska juhlat ja rippileiri ovat vielä syitä kuulua kirkkoon) ja tietenkin aivan perinteisen uskontokritiikin levittäminen.

Jori Mäntysalo

OSSI USKOVAINEN

*TUO ON OSSI USKOVAINEN,
HENGENMIES YLITSE MUIDEN,
HÄN ON AINA OIKEASSA.*

*PERUSTEELEE PIPLIALLA
JOKA HELVETIN ASIAN
MAAN JA TAIVAHAN VÄLILLÄ.
ISKEE PÄÄHÄN RAAMATULLA,
SIITÄ SAA SANAT SOPIVAT
PAHIMPIINKIN PROPLEEMEIHIN.*

*YMPÄRILLÄÄN HUOMAA OSSI
PERKELEITÄ, SAATANOITA.*

*NIINPÄ USKONKIIHKOSSANSA
HEITTÄÄ HELVETIN TULEHEN
HINDUT YNNÄ BUDHALAISET,
MUSLIMIT JA MUUT PAKANAT,
JOPA JOOGAN HARRASTAJAT.*

*SILLÄ OSSI USKOVAINEN
OMPI AINA OIKEASSA.*

© AULIS RINTALA

Oheinen runo kuuluu **Kalevalaisen Runokielen Seura ry:n** tuotantoon, johon kannattaa käydä tutustumassa osoitteessa www.karuse.info

Forssan vapaa-ajattelijain veteraani kuollut

Yhdistyksemme viimeinen elossa ollut perustajajäsen **Olli Jylhä** kuoli Forssassa 28.10.2004 87 vuoden iässä. Hän oli syntynyt Huittisissa 18.3.1917. Olli Jylhä ehti olla jäsenemme yhtäjaksoisesti 52 vuoden ajan osallistuen myös aktiivisesti toimintaan. Elämäntyönsä Jylhä teki kirvesmiehenä. Pitkäaikaisen kopitajänsä Tammelan kunnanvaltuuston jäsenenä ja muissa luottamustehtävissä hän toimi vuosikymmenien ajan.

Vireytensä ja hyvän muistinsa hän säilytti korkeaan ikään saakka. Hänen taitavasti kertomillaan jutuilta ja vitseillä oli aina kiitollinen kuulijakuntansa. Olli Jylhä haudattiin sukhautaan Tammelaan uskonnottomin menoin.

*Muistoa kunnioittaen
Forssan Vapaa-ajattelijat*

KUVA: Janne Vainio

Olli Jylhä (vas.) sekä **Valto Anttila** Forssan vapaa-ajattelijain 50-vuotisjuhliissa kesällä 2002.

Vapaa ajatteliija

Jumalaton kulttuurilehti

60. vuosikerta, 31.12.2004

Julkaisija

Vapaa-ajattelijain liitto ry

Vastaava toimittaja

Erkki Hartikainen

Käsityöläisentie 17 A 1, 00750 Helsinki

Puhelin 040-565 1271

Sähköposti etkirja@dlc.fi

Päätoimittaja

Janne Vainio (GSM 050-365 6808)

Seuraavaan lehteen tarkoitettu aineisto lähetetään toimitukselle 31.1.2005 mennessä mieluiten sähköpostina (liitteet .rtf tai tekstimuodossa) tai levykkeellä

Tilaukset ja osoitteenmuutokset

Vapaa-ajattelijain liitto/Toimisto

Neljäs linja 1, 00530 Helsinki

Puhelin (09) 715 601, fax (09) 715 602

val@vapaa-ajattelijat.fi

Ilmoitushinnat

Koko sivu 235 €

Puoli sivua 135 €

1/4 sivua 90 €, 1/8 sivua 50 €

Lisävärit sopimuksen mukaan

Tilaushinta

22 €/vuosi

Kuusi numeroa vuodessa

Painos 1 800 kpl

Painopaikka Uusimaa Oy

ISSN 0355-8703

Vapaa Ajatteliija on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry:n jäsen.

Kirjoitukset eivät välttämättä edusta lehden toimituksen ja julkaisijan näkemystä.

jäsentietoa

Vapaa-ajattelijain liitto ry:n paikalliset jäsenyhdistykset ja niiden yhteyshenkilöt

Forssan Vapaa-ajattelijat ry

Anja Tuomola

Myllykatu 1 A 8, 30100 Forssa

Puhelin (03) 422 4150

fova@luukku.com

Helsingin Vapaa-ajattelijat ry

PL 114, 00181 Helsinki

Puhelin (040) 704 7258

juha.kukkonen@saunalahti.fi

<http://www.vapaaajattelijat.fi/helsinki>

Helsingin yliopiston vapaa-ajattelijayhdistys Prometheus ry

Janne Vainio, Vedenottamontie 12 E

38, 00980 Helsinki

Puhelin (050) 365 6808

hy-prometheus@helsinki.fi

Järvenpään Vapaa-ajattelijat ry

Veikko Laine

Kartanontie 39,

04400 Järvenpää

Puhelin (09) 287 236

Kainuun Vapaa-ajattelijat ry

Aki Räisänen

Sudenpolku 11 B 24,

87350 Kajaani

Puhelin (08) 637 280

aki.k.raisanen@kolumbus.fi

<http://www.kolumbus.fi/aki.k.raisanen>

Karkkilan Vapaa-ajattelijat ry

Ulla Kindstedt

Korvenkatu 8,

03600 Karkkila

Puhelin (09) 225 5930

Kemin Vapaa-ajattelijat ry

Pertti Periniva

Leppälinnuntie 5,

94700 Kemi

Puhelin (016) 232 585

<http://personal.inet.fi/yhdistys/>

keminvapaa-ajattelijat/

Kevään ateismikurssi

Ateismi, tieto, moraalit ja yhteiskunta Erkki Hartikainen, Unikkotie 5 B, Vantaa, keskiviikkoisin 2.3.-13.4.2005 18-20.30 24 tuntia. Kurssi järjestetään varmasti, jos sille ilmoittautuu vähintään 10 opiskelijaa. Ilmoittautumisesta ja kurssimaksuista kerrotaan tarkemmin Vantaan Aikuisopiston kevätlukukauden esitteessä.

Keski-Suomen Vapaa-ajattelijat ry

Marko Koivuniemi
Ainolankaari 2 A 24,
40520 Jyväskylä
Puhelin (0400) 429 540
koimark@cc.jyu.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/ks>

Kotkan Vapaa-ajattelijat ry

Korkeavuorenkatu 13,
48100 Kotka
Puhelin (05) 218 6047

Lahden Vapaa-ajattelijat ry

Saimaankatu 5 B 34,
15140 Lahti
Puhelin (03) 782 7408

Lappeenrannan ja ympäristön

Vapaa-ajattelijat ry
Olavi Korhonen
Korkearannantie 3 F,
54530 Luumäki
Puhelin (0500) 556 010
olavi.korhonen@pp.inet.fi

Lohjan seudun Vapaa-ajattelijat ry

Erkki Hartikainen
Käsityöläisentie 17 A 1,
00750 Helsinki
Puhelin (09) 223 3273
etkirja@dlc.fi
<http://www.dlc.fi/etkirja/lohja.htm>

Nokian Vapaa-ajattelijat ry

Pentti Riekkola
Sorvantie 518,
37120 Nokia
Puhelin (03) 340 5456

Oulun seudun Vapaa-ajattelijat ry

Jouko Saksio
Jalohaukantie 1 E 41,
90250 Oulu
Puhelin (040) 536 0345

Pohjois-Kymen Vapaa-ajattelijat ry

Heljä Pekkalin
Kuntalantie 7 B 10,
45700 Kuusankoski
Puhelin (040) 704 4638
helja.pekkalin@pp.inet.fi

Pohjois-Savon Vapaa-ajattelijat ry

Osmo Määttä
Metsurintie 4 C 20,
70150 Kuopio
Puhelin (040) 716 6232
osmo.maatta@iki.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/pohjois-savo>

Pääkaupunkiseudun Vapaa-ajattelijat ry

Jouni Luukkainen
Castréninkatu 10 C 53,
00530 Helsinki
Puhelin (09) 191 24185
capital_vapaa_ajattelijat@hotmail.com
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/pkv>

Raision Vapaa-ajattelijat ry

Pentti Levonen
Syreenikatu 14,
21260 Raisio
Puhelin (02) 438 2760
p.levonen@surfeu.fi

Satakunnan Vapaa-ajattelijat ry

Erja Sallinen
Siimeksentie 34,
26740 Vasarainen
Puhelin (0400) 255 074

Seinäjoen Vapaa-ajattelijat ry

Juhani Mäkelä
Soukanjoentie 41,
60200 Seinäjoki
Puhelin (06) 412 2553
juhani.makela@nic.fi

Tampereen Vapaa-ajattelijat ry

Yliopistonkatu 58 B,
33100 Tampere
Puhelin (03) 222 5803
yhdistys@tampere.vapaa-ajattelijat.fi
<http://tampere.vapaa-ajattelijat.fi>

Turun Vapaa-ajattelijat ry

PL 959,
20101 Turku
Puhelin (02) 237 9224
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/turku/>

Vaasan Vapaa-ajattelijat ry

Pentti Suksi
Kirkkopuistikko 6 C 1,
65100 Vaasa
Puhelin (06) 316 7934
pentti.suksi@netsafir.com

Varkauden Vapaa-ajattelijat ry

Taisto Kaukonen
Toritorppa,
Petroskoinkatu 28,
78200 Varkaus
Puhelin (017) 552 7277

Vapaa-ajattelijain liitto – Fritänkarnas förbund ry

Puheenjohtaja

Erkki Hartikainen
Puhelin (09) 2233273, GSM (040) 565 1271
Sähköposti etkirja@dlc.fi

Varapuheenjohtaja

Tauno Lehtonen
GSM (050) 325 0891
Sähköposti taunolehtonen@luukku.com

Päsihteeri

Juha Kukkonen
GSM (040) 704 7258
Sähköposti juha.kukkonen@saunalahti.fi

Toiminnanjohtaja

Paula Vasama
Neljäs linja 1,
00530 HELSINKI
Puhelin (09) 715 601, fax (09) 715 602
Sähköposti val@vapaa-ajattelijat.fi
Toimisto on avoinna klo 11.00-17.00.

Järjestösihteeri

Janne Vainio
GSM (050) 365 6808
Sähköposti janne.vainio@helsinki.fi

Kotisivu

<http://www.vapaa-ajattelijat.fi>

Pankkiyhteys

Sampo 800014-85180
(Lahjoitus- ja testamenttitili sama)

Vapaa-ajattelijain liitto
Neljäs linja 1, 00530 Helsinki

.AT03

Vapaa-ajattelijain liitto ry

Vapaa-ajattelijain liitto on vapaa-ajattelijain, ateistien ja humanistien muodostamien vapaa-ajattelijajyhdistysten keskusjärjestö. Se on myös näiden ryhmien etu- oikeusturva- ja kulttuurijärjestö.

Vapaa-ajattelijain aatteellisena tavoitteena on tieteellisen maailmankatsomuksen levittäminen ja tutkiminen.

Yhteiskunnallisena tavoitteena on Suomen molempien valtiokirkkojen erottaminen valtiosta ja niiden julkisoikeudellisen aseman lakkauttaminen. Liitto edesauttaa ja ylläpitää uskonnoton ja ateistisen kulttuurin kasvuedellytyksiä ja kehitystä.

Erityisesti liitto valvoo uskonnonvapauslain soveltamista sekä vapaa-ajattelijain, ateistien ja humanistien ihmis- ja kansalaisoikeuksien loukkaamattomuutta.

Liitto ajaa sellaisia lainsäädännöllisiä muutoksia, jotka turvaavat uskonnoton ja ateismin vapauden sekä näiden katsomusten kaikenpuolisen tasa-arvoisen kohtelun muihin kansalaisiin nähden.

Liitto toimii yhteistyössä samoihin päämääriin pyrkivien koti- ja ulkomaisten järjestöjen kanssa.

(Edellä esitetty on muotoiltu liiton sääntöjen 2 §:stä)

Olen kiinnostunut toiminnastanne

Lähetätkää minulle lisätietoja

Haluan liittyä jäseneksi

Tilaan Vapaa Ajattelija -lehden

NIMI _____

OSOITE _____

POSTITOIMIPAIKKA _____

65 c

Vapaa-ajattelijain liitto ry
Neljäs linja 1
00530 HELSINKI